

Handboek: Hulplijn Radicalisering Een luisterend oor

Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders

Colofon

Uitgave:

Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders, SMN
Postbus 14172
3508 SG Utrecht
Tel. 030-2367327
info@smn.nl
www.smn.nl

Auteurs:

Nina Zonneveld
Habib el Kaddouri

Vormgeving en drukwerk:

Marketing Monster
Alina*

© SMN, januari 2017

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Inleiding:

1.1	De interventie in vogelvlucht	11
1.2	Probleemstelling	13
1.3	Uitgangspunten	15
1.4	Doelgroep	16
1.5	Doel	17
1.6	Resultaten	18
1.7	Uitvoering	19
1.8	De Hulplijn binnen het huidige beleid	19

De aanpak:

2.1	De Hulplijn	24
2.2	Aanpak Hulpvragen	32
2.3	Ondersteuning vertrouwenspersonen	37
2.4	Voorlichtingsbijeenkomsten	41
2.5	Samenwerking gemeenten & landelijke voorzieningen	44
2.6	Begroting	46

Bijlagen:

* 1	Tips casusregistratie	48
* 2	Format dossiervorming	50
* 3	Profiel vertrouwenspersonen	52
* 4	Tips communicatie met hulpvrager	53
* 5	Stappenplan Handelingsprotocol	55
* 6	Duidingskader radicalisering	58
* 7	Voorbeeld uitnodigingsbrief	61
* 8	Opzet programma voorlichting	62
* 9	Draaiboek voorlichting	63

Voorwoord

Voor je ligt het handboek voor de Hulplijn Radicalisering getiteld '**Een luisterend oor**'. De Hulplijn Radicalisering (afgekort Hulplijn) is een multimediaal platform waar ouders, familieleden en professionals vertrouwelijk terecht kunnen met vragen en onzekerheden met betrekking tot radicalisering. De Hulplijn is een initiatief van het Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders (SMN), en is in januari 2015 gelanceerd. Aanleiding hiervoor was de groeiende zorg over radicalisering onder de ouders.

De Hulplijn biedt informatie, advies en hulp. Wanneer extra hulp nodig blijkt te zijn wordt de hulpvrager gekoppeld aan een getraind vertrouwenspersoon die de hulpvrager verder ondersteunt. Door op basis van etniciteit, religie, geslacht en woonplaats een match te vormen tussen hulpvrager en vertrouwenspersoon wordt het vertrouwen gewonnen en de drempel naar formele hulp verlaagd. Naast de inzet van de vertrouwenspersonen op casusniveau worden er voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd om kennis en bewustwording onder de lokale gemeenschap te vergroten. Daarnaast wordt gewerkt aan samenwerkingsverbanden met gemeenten en landelijke organisaties.

Het handboek is gerealiseerd in het kader van het project Versterking van interventies ter preventie van radicalisering van het Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS). De handleiding is geschreven door Nina Zonneveld, masterstudente aan de Universiteit van Amsterdam, in samenwerking met de projectleider van de Hulplijn Radicalisering Habib el Kaddouri. Vanuit KIS was Marijke Booijink, projectleider databank Effectieve sociale interventies, betrokken bij dit handboek. Het SMN is hen allen erkentelijk voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit product.

Dit handboek is bedoeld voor de vertrouwenspersonen om concrete handvatten te bieden wat betreft de werkwijze van de Hulplijn. Daarnaast geeft het gemeenten, zelforganisaties, samenwerkingspartners en financiers inzicht in de aanpak van de Hulplijn en aanverwante activiteiten. Deze expertise stelt het SMN graag beschikbaar voor andere gemeenschappen en maatschappelijke organisaties. Het kan gaan om het aanbieden van trainingen voor vrijwilligers / vertrouwenspersonen, het implementeren van de werkwijze van de Hulplijn en het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten.

Een woord van dank gaat hierbij uit naar de vertrouwenspersonen van de Hulplijn die met hun betrokkenheid en vrijwillige inzet de aanpak van de Hulplijn tot een succes hebben gemaakt. Tevens veel dank aan de talrijke organisaties en personen, de deelnemende zelforganisaties en moskeeën die de bewustwordingsbijeenkomsten mogelijk hebben gemaakt. De experts die een bijdrage hebben geleverd aan de opleiding van de vertrouwenspersonen en de beleidsmakers van de deelnemende gemeenten. Ten slotte dank aan de fondsen, de betrokken ministeries en andere samenwerkingspartners die het SMN dienstbaar zijn door de Hulplijn te omarmen en met kennis en expertise verder te brengen.

Voorzitter SMN
Bouchaib Saadane

Aanleiding

De afgelopen jaren zijn er ongeveer 270 Nederlanders uitgereisd naar Syrië of Irak (NCTV, november 2016). Precieze cijfers ontbreken, maar duidelijk is dat radicalisering en uitreizen onder Nederlandse moslimjongeren een groot probleem is. Zowel de preventie van radicalisering als de aanpak hiervan heeft geleid tot vele interventies met als doel het tegengaan van radicalisering onder moslimjongeren. Ondanks dit anti-radicaliseringsbeleid blijkt dat ouders van (mogelijk) radicaliserende kinderen onvoldoende hulp krijgen. Er zijn veel signalen van ouders waaruit blijkt dat zij moeite hebben met het gedrag van hun kinderen die dreigen te radicaliseren. Ouders hebben vaak geen contact met het kind of verliezen het contact naarmate het kind ouder wordt en verder radicaliseert, omdat de leefwerelden steeds minder dezelfde zijn. Het SMN constateert dat ouders zich niet gehoord voelen wanneer zij bij de overheid aankloppen¹. Zoals een ouder zelf aangaf: “We krijgen geen steun vanuit de overheid. Wij worden gezien als probleem en niet als partner”. Dit illustreert de behoefte van ouders en betrokkenen aan betere ondersteuning bij en gehoor voor hun hulpvraag. Hieruit blijkt ook het wantrouwen jegens de reguliere professionele hulpverlening.

¹ Deze ervaringen zijn gebaseerd op signalen uit 2014.

Daarnaast zijn ouders vaak bang voor de gevolgen wanneer zij met hun zorgen aankloppen bij de hulpverlening. “Als ik tegen mijn kinderen uitval ben ik bang dat de kinderbescherming er aan te pas komt” vertelt een bezorgde moeder. Omdat ouders de werkwijze van hulpverleningsinstanties niet kennen, zijn zij bang dat hun signalen worden gemeld aan politie en/of justitie. Door deze onvrede en onzekerheid trekken ouders vaak niet aan de bel bij professionele hulpverlening. Hierdoor worden belangrijke signalen in de preventie van radicalisering gemist, waardoor gerichte hulp uitblijft. Ook blijkt dat kennis en kunde bij ouders tekort schiet om radicalisering bij jongeren te herkennen. Omdat er binnen de Marokkaanse gemeenschap een taboe rust op radicalisering, zijn ouders minder snel geneigd om naar buiten te komen met hun zorgen. Door het opzetten van de Hulplijn neemt het SMN het initiatief om vanuit de eigen gemeenschap weerbaarheid tegen radicalisering te organiseren en hier in openheid over te spreken. Het bijstaan van ouders en andere betrokkenen zal een bijdrage leveren aan de preventie van radicalisering onder moslimjongeren. Ouders hebben immers een belangrijke signalerende rol bij het helpen voorkomen van radicalisering.

“De kracht van de Hulplijn is de focus op het netwerk van de radicaliserende persoon. Het is effectiever en makkelijker om het netwerk van de radicaliserende persoon te bereiken dan de persoon zelf. De Hulplijn is naar mijn idee het eerste initiatief geweest dat radicalisering vanuit een andere invalshoek, namelijk vanuit familieleden en vrienden, probeert aan te pakken en te voorkomen”²

2 Alle citaten uit dit handboek zijn afkomstig van vertrouwenspersonen verkregen vanuit een procesevaluatie (Evaluatie Hulplijn, Zonneveld, 2016)

Casus van een vertrouwenspersoon³

Deze hulpvraag gaat over een vader en zijn twee zoons. Wanneer de vader contact legt met de vertrouwenspersoon is één zoon al geradicaliseerd en afgereisd naar Syrië. De vader is verdrietig en boos. Hij had geen idee dat zijn zoon naar Syrië was afgereisd. Pas toen de politie bij hem aan de deur stond met het nieuws dat zijn zoon was omgekomen, hoorde hij dat zijn zoon al voor langere tijd in Syrië verbleef.

De vader was geen simpele man, maar goed ontwikkeld en absoluut tegen extremisme en geweld. Hij voelde zich niet serieus genomen door de overheid. Hij voelde zich machteloos en kampte met schuldgevoelens; “heb ik als vader gefaald, waarom heb ik dit niet zien aankomen?” vroeg hij zich af. In eerste instantie zocht vader contact met de Hulplijn voor meer praktische zaken. Hij was woedend op de overheid en moest daarnaast een advocaat in de arm nemen om een aantal zaken te regelen. Ik heb hem hierbij geholpen door hem het nummer van een advocaat te geven, aldus de vertrouwenspersoon.

Behalve praktische hulp kwamen ook de zorgen en het grote verdriet naar boven. De woede van de man verdween hiermee naar de achtergrond. Tijdens ons gesprek vielen de puzzelstukjes van het radicaliseringsproces van zijn zoon steeds meer in elkaar. Als vertrouwenspersoon stelde ik gerichte vragen. Het bleek dat de vader het nooit bewust had zien aankomen. Het proces was zo geleidelijk gegaan dat hij pas nu achteraf de signalen ziet. Immers, een serieuzere geloofsbelijdenis door jongeren werd eerder als een positieve- dan een negatieve ontwikkeling gezien.

³ Deze beschrijvingen zijn gebaseerd op verhalen van vertrouwenspersonen vanuit een procesevaluatie (Evaluatie Hulplijn, Zonneveld, 2016)

Veel Marokkaanse ouders zijn bang dat hun kind in de criminaliteit belandt. Wanneer zij zich bezighouden met het geloof, houdt dat hen van de straat, was de gedachte onder veel ouders. De vader had geen idee dat zijn zoon zo was doorgeschoten in zijn denkbeelden.

De grootste zorg van de vader is dat zijn andere zoon ook zal radicaliseren. Deze zoon spreekt namelijk met veel lof over zijn broer. Hij noemt hem een martelaar en beweert dat zijn broer gestorven is voor een goede zaak. Deze uitspraken maken de vader bang. Bang om opnieuw een zoon te verliezen. Ook wijst vader deze uitspraken volledig af. Geweld en extremisme gaan compleet tegen zijn principes in. Hij kan niet begrijpen dat zijn zoon de daden van zijn broer goedkeurt.

Na het horen van vaders zorgen dacht ik: vader en zoon hebben beide verdriet om het verlies van hun zoon en broer. Misschien is het beter om samen te rouwen, in plaats van ruzie te maken. Ik vroeg me ook af waarom zijn zoon deze uitspraken deed. Ik begreep dat dit voornamelijk voortkomt uit verdriet. Zijn enige troost is dat zijn broer niet voor niets is gestorven. Zonder deze gedachte kan hij de dood van zijn broer niet verdragen. Dit is zijn manier om het verlies een plekje te geven.

Ik adviseerde de vader om hierover geen strijd te leveren. Hierdoor zullen vader en zoon alleen maar verder van elkaar verwijderd raken. Het is belangrijker om het verlies te verwerken door samen te rouwen. Ook raadde ik de vader het lotgenotencontact aan. Hier is hij erg van opgeknapt. Op latere contactmomenten was de vader vrolijker en tot rust gekomen. Het contact met zijn zoon was weer hersteld. Daarnaast heeft de vader zijn verdriet en woede kunnen omzetten in energie en positiviteit door bijdrage te leveren aan de problematiek van radicalisering. Dit deed hij onder andere door actief deel te nemen aan bijeenkomsten voor lotgenoten om andere ouders weerbaar te maken voor radicalisering.

1.1 De interventie in vogelvlucht

Er bestaan momenteel diverse interventies die zich richten op de preventie van radicalisering onder jongeren. De ondersteuning van ouders en andere familieleden wordt bij dit vraagstuk echter vaak vergeten. Dit terwijl de ouder juist vaak de persoon is die gedragsveranderingen bij het kind het eerst zal opmerken omdat deze dichtbij het kind staat. Radicalisering is moeilijk terug te draaien. Voorkomen is beter dan genezen en daarom is vroegsignalering van groot belang. Ouders, familieleden en andere betrokkenen, maar ook professionals kunnen hierin een belangrijke rol spelen. De begeleiding en ondersteuning van de sociale omgeving van jongeren is daarom van groot belang. De voorlichtingsbijeenkomsten die de Hulplijn organiseert maken ouders en de lokale gemeenschap meer bewust van het probleem. Omdat de Hulplijn een initiatief is vanuit de eigen gemeenschap wordt de doelgroep goed bereikt. De onzekerheid die vele hulpvragers ervaren leidt tot een hoge drempel in hun zoektocht naar hulp. De koppeling van een hulpvrager aan een vertrouwenspersoon zorgt voor het verminderen van deze onzekerheid. Dat maakt het makkelijker om de eerste stap naar de hulpverlening te maken. Daarnaast is een zelforganisatie als het SMN een volledig onafhankelijke organisatie. Dit wil zeggen dat het SMN geen onderdeel is van de overheid of een andere officiële instanties, waardoor hulpvragers de Hulplijn als toegankelijker en veiliger ervaren. De intensieve begeleiding en training van vertrouwenspersonen zorgt tevens voor kwalitatief hoogstaande ondersteuning.

Cijfers afkomstig van de Hulplijn laten zien dat het bestaan ervan voldoet aan een grote behoefte. Van januari 2015 tot december 2016 heeft de Hulplijn 558 hulpverzoeken ontvangen. In 160 gevallen was de mate van radicalisering dermate heftig dat een interventie heeft plaats gevonden. In de meeste van deze gevallen is een vertrouwenspersoon aan de hulpvrager gekoppeld, waarbij de hulpvrager één of meerdere keren is ondersteund.

Kortom, koppeling van hulpvrager aan vertrouwenspersoon, vertrouwelijkheid en onafhankelijkheid zijn de sleutelfactoren die bijdragen aan het succes van de Hulplijn.

“De Hulplijn is in staat om andere hulp in gang te zetten wanneer hulpvragers niet weten óf en waar ze met hun hulpvraag terecht kunnen”

1.2 Probleemstelling

Uit onderzoek blijkt dat jongeren met een Marokkaanse achtergrond oververtegenwoordigd zijn als het gaat om jongeren die radicaliseren en uitreizen. Zo zijn ongeveer 270 jongeren vanuit Nederland naar Syrië of Irak vertrokken. Naar schatting heeft 75% procent hiervan een Marokkaanse achtergrond. Van deze 270 zijn 190 nog steeds in Syrië, 40 zijn teruggekeerd en 44 omgekomen. Achter deze cijfers gaat veel schuil. Zowel het uitreizen, het terugkeren als het sneuvelen van deze jongeren leidt tot groot verdriet, onzekerheid en problemen bij de achtergebleven ouders en familieleden. Gesprekken met ouders en signalen vanuit de samenleving wijzen uit dat er een groeiende behoefte is aan advies en hulp. Naar aanleiding hiervan besloot SMN in 2014 de Hulplijn te ontwikkelen.

Veel ouders gaven aan dat zij onvoldoende hulp en ondersteuning krijgen vanuit het reguliere aanbod. Het is voor hen vaak niet duidelijk waar zij terecht kunnen met hun hulpvraag. Daarnaast weerhoudt angst en schaamte rondom radicalisering hen er van hulp te zoeken. Zij zijn bang dat het inschakelen van hulp nadelige gevolgen heeft. Geradicaliseerde jongeren ervaren het aanbieden van hulp door ouders als een vorm van verraad. Hierdoor wordt de afstand tussen ouder en kind alleen maar groter. Ook zijn ouders bang dat hun kinderen door hun toedoen worden bestempeld als terrorist en hierdoor nog meer in de problemen raken. Met name als ouders onzeker zijn over de ernst van de situatie kan dit hen ervan weerhouden om aan de bel te trekken.

Daarnaast blijken zorgprofessionals zelf ook behoefte te hebben aan ondersteuning en advies. Soms hebben zij moeite met het duiden van de situatie en vragen zij zich af of er daadwerkelijk sprake is van radicalisering. Sommigen vinden het lastig om op een goede manier met (radicaliserende) jongeren en hun ouders in gesprek te gaan. De (Marokkaans-) islamitische achtergrond van deze jongeren vraagt om cultuurspecifieke vaardigheden van de professional voor een goede interventie. Door ouders en professionals te ondersteunen probeert de Hulplijn in deze behoefte te voorzien. Beiden vormen immers een belangrijke spil in het voorkomen van radicalisering. Wanneer zij onvoldoende ondersteund worden kan het risico op verdere radicalisering en uitreizen toenemen.

1.3 Uitgangspunten

Zoals eerder is aangegeven vormt vertrouwelijkheid de basis van het succes van de Hulplijn. Doordat de Hulplijn onafhankelijk van de overheid opereert, wordt dit zo goed mogelijk gewaarborgd. De Hulplijn geeft ouders de mogelijkheid om in vertrouwelijkheid hun zorgen te delen. Hierdoor hoeven zij niet direct hulp te zoeken bij professionele hulpverlening, maar kunnen zij in een vertrouwde en veilige omgeving terecht. Vanwege angst en taboe rondom het thema radicalisering werkt dit drempel verlagend. Het benaderen van professionele hulpverlening kan stigmatiserend werken voor ouders die te maken krijgen met radicaliserende kinderen. De Hulplijn is daarom een goed alternatief voordat naar professionele hulpverlening wordt uitgeweken.

De scheidingslijn tussen volledige onafhankelijkheid en inmenging van de overheid is echter dun. Overheidsinstanties willen maar al te graag informatie van en over de Hulplijn. Enerzijds is een nauwe samenwerking bevorderlijk voor een goede hulpverlening, bijvoorbeeld als er sprake is van doorverwijzing. Anderzijds is de belofte van volledige vertrouwelijkheid lastig te realiseren wanneer er nauwe samenwerking wordt gevraagd tussen de Hulplijn en andere partijen. Ondanks dit dilemma is het noodzakelijk om de anonimiteit die de Hulplijn garandeert zo goed mogelijk te behouden.

“Het onafhankelijke en autonome karakter van de Hulplijn draagt voor een groot deel bij aan het succes van de Hulplijn. Het zou zonde zijn als deze onafhankelijkheid verloren gaat”

1.4 Doelgroep

Als gevolg van het grote aantal jongeren dat radicaliseert neemt het SMN haar verantwoordelijk door de Hulplijn te lanceren, met de hoop een bijdrage te kunnen leveren aan de preventie van radicalisering. De Hulplijn richt zich op ouders⁴ met zorgen om (mogelijk) radicaliserende kinderen en focust zich aanvankelijk met name op de Marokkaanse gemeenschap. In de praktijk is gebleken dat ook autochtone ouders en ouders met een andere etnische achtergrond de Hulplijn weten te vinden. Deze ontwikkeling bracht het uitgangspunt voort: iedereen wordt ondersteund als de Hulplijn daartoe in staat is. Deze gebleken diversiteit in de doelgroep vraagt wel om nog meer maatwerk in advies en ondersteuning.

Via voorlichtingsbijeenkomsten op lokaal niveau worden veel ouders bereikt. Hierbij gaat het hoofdzakelijk om ouders met een Marokkaanse achtergrond. Daarnaast worden er informatiefolders in het Nederlands en Arabisch verspreid om de Hulplijn onder de aandacht te brengen. Ook diverse media-optredens dragen bij aan de bekendheid van de Hulplijn. Daarna is het aan de ouders zelf om contact op te nemen met de Hulplijn voor verdere ondersteuning.

De ervaring leert dat behalve ouders, ook professionals behoefte hebben aan informatie en advies. Daarom kunnen zij ook voor vragen bij de Hulplijn terecht. Het SMN is per slot van rekening een insider in de Marokkaanse gemeenschap waardoor deze professionals van advies op maat kunnen worden voorzien wat betreft bepaalde culturele aspecten. De professionals zijn de intermediaire doelgroep. Door kennisoverdracht van de Hulplijn aan de professionals zijn zij beter in staat ouders te ondersteunen bij hun hulpvraag.

⁴ Vanwege de misse van het SMN richt de Hulplijn zich primair op de Marokkaanse gemeenschap, maar hulpvragers met een andere etnische achtergrond worden ook ondersteund.

1.5 Doel

Doel van de Hulplijn is dat ouders, betrokkenen en professionals informatie, advies en ondersteuning krijgen met betrekking tot vragen en zorgen over radicalisering. De volgende subdoelen zijn geformuleerd om de ondersteuning te verbeteren.

Ouders en betrokkenen

- ▶ Ouders vinden een luisterend oor en voelen zich hierdoor gesteund en begrepen.
- ▶ Ouders hebben meer kennis over radicalisering en herkennen signalen van radicalisering.
- ▶ De drempel naar hulp is verlaagd en het vertrouwen in hulp is gegroeid.

Professionals

- ▶ Professionals hebben meer kennis over radicalisering, zoals herkenning van signalen en risicofactoren.
- ▶ Professionals hebben informatie en advies voor ouders, jongeren en betrokkenen over deskundige instanties waarnaar doorverwezen kan worden voor hun hulpvraag.

“Het is een meerwaarde dat de Hulplijn ondersteuning biedt in de eigen taal. De doelgroep voelt zich gehoord, ze kunnen hun emoties kwijt. Dit maakt de zoektocht naar hulp laagdrempeliger en makkelijker”

1.6 Resultaten

De Hulplijn levert een bijdrage aan de preventie van radicalisering door ouders, familieleden en professionals ondersteuning, informatie en advies te geven.

Het vergroten van kennis en bewustwording in de Marokkaanse gemeenschap verhoogt de weerbaarheid tegen radicalisering. Signalen die duiden op radicalisering worden hierdoor eerder herkend. Tevens leren zowel ouders als professionals hoe zij effectiever met radicalisering om kunnen gaan.

De oprichting van de Hulplijn is een sterk signaal vanuit de Marokkaanse gemeenschap om het taboe rondom radicalisering te doorbreken. Door meer openheid te creëren durven ouders en betrokkenen vrijer over radicalisering in hun omgeving te spreken. Door de Hulplijn is hulpverlening voor de ouders laagdrempeliger geworden. Het vertrouwen in het reguliere hulpaanbod wordt dankzij de vertrouwenspersonen vergroot. Hierdoor zullen ouders eerder aan de bel trekken bij een zorgelijke situatie, waardoor bij radicalisering in een eerder stadium kan worden ingegrepen.

“De meerwaarde van de Hulplijn is het begrip voor bezorgde ouders, het gehoor dat ze krijgen en het niet oordelende karakter van de Hulplijn. Alles kan en alles mag gevraagd worden”

1.7 Uitvoering

De Hulplijn is een onafhankelijke en zelfstandige methodiek van het SMN. Andere migranten- en vluchtelingenorganisaties van bijvoorbeeld Turkse, Somalische en Syrische Nederlanders kunnen voordeel halen uit de opgedane kennis en ervaringen van de Hulplijn. In de toekomst zouden zij een bijdrage kunnen leveren aan de verspreiding en implementatie van de Hulplijn in hun eigen gemeenschap. Hierbij kan worden gedacht aan het zelfstandig werven en trainen van vertrouwenspersonen uit de eigen achterban van deze organisaties. Hierdoor wordt de poule van vertrouwenspersonen diverser. Op deze manier wordt het bereik van de Hulplijn vergroot en worden verschillende etnische en religieuze groepen bediend en aangesproken. De door het SMN uitgevoerde trainingen en voorlichtingsbijeenkomsten kunnen als voorbeeld dienen voor andere etnische groepen.

1.8 De Hulplijn binnen het huidige beleid

De Hulplijn als interventie past op landelijk niveau binnen het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme van het kabinet (NCTV, 2014). Daarmee sluit de Hulplijn aan op de groep maatregelen 'Radicalisering tegengaan' (maatregel 22, 23 en 26) uit bovengenoemd Actieprogramma. Meer specifiek geeft de Hulplijn invulling aan de volgende maatregelen:

22. Versterken van bestaande netwerken van lokale en landelijke sleutelfiguren.

Lokale netwerken van sleutelfiguren die binnen de eigen gemeenschap gevoelige onderwerpen bespreekbaar maken (zoals vervreemding, radicalisering en jihadgang) worden verder uitgebouwd en getraind.

23. Betrokken burgers kunnen rekenen op steun.

Netwerken rond jongeren en hun opvoeders worden verstrekt. Daarbij wordt een laagdrempelig aanbod van professionele opvoedondersteuning gestimuleerd (zowel bij algemene opvoedingsvragen, als bij specifieke, meer 'taboe'-opvoedingsvragen zoals het bespreekbaar maken van radicalisering en jihadgang).

26. Gerichte inzet op radicaliserende jongeren in lokale risicogebieden.

Gerichte inzet op lokale risicogebieden met een groot conflictpotentieel, door herstel van de sociale infrastructuur en lokale netwerken.

Op lokaal niveau is de gemeente onder meer verantwoordelijk voor beleid op het gebied van welzijn, participatie, openbare orde en veiligheid. Het tegengaan van radicalisering gebeurt zowel vanuit het beleidsveld Openbaar Orde en Veiligheid als Maatschappelijke Ontwikkeling. Dat betekent dat maatschappelijke organisaties en burgers door de gemeente -als regisseur- in staat moeten worden gesteld om signalen van radicalisering in een vroeg stadium op te pakken en hiermee om te gaan. De Hulplijn past daarom binnen deze focus. Daarmee draagt de interventie bij aan het voorkomen van radicalisering en het weerbaar maken van ouders en hun kinderen.

Casus van een vertrouwenspersoon

Deze casus gaat over een bezorgde moeder en haar zoon. De moeder heeft contact gezocht met de Hulplijn omdat zij zich zorgen maakt over haar zoon. Haar zoon is een erg slimme jongen die veel waarde hecht aan zijn godsdienst. De jongen is half Nederlands, half Egyptisch. Omdat hij door iedereen wordt gezien als allochtoon voelt hij zich steeds minder thuis in de Nederlandse samenleving.

De moeder ziet dat dit haar zoon veel pijn doet en ziet hem afglijden. Ze vraagt zich af wat zij als moeder zijnde gemist heeft, en wat zij meer kan doen om hem te ondersteunen en weerbaar te maken. De beste vriend van haar zoon heeft namelijk onlangs de stap genomen om naar Syrië af te reizen. Deze gebeurtenis maakt haar angstig en bezorgd over het mogelijke uitreizen van haar eigen zoon. Ze is bang dat hij radicaliseert.

In het contact met de moeder luisterde ik naar haar zorgen en stelde veel vragen. De moeder vertelde onder andere dat zij vroeger met haar kinderen in een klein dorpje in Nederland woonde. In dit dorpje werden haar kinderen gepest vanwege hun huidskleur. Op zoek naar een plek waar haar kinderen wel geaccepteerd werden, is zij wel negen keer verhuisd.

Ik begrijp heel goed dat je dan wil verhuizen, als moeder wil je op dat moment het beste voor je kind. Echter, 'zou je die tijd die in het verhuizen heeft gezeten ook niet gestoken kunnen hebben in het sterker maken van je kinderen?' dacht ik. De moeder gaf aan dat zij in die tijd iemand miste aan wie zij haar verhaal kwijt kon, iemand waar zij steun aan kon hebben. Door haar (blanke) vrienden werden haar zorgen niet serieus genomen.

Zowel nu, als in het verleden, heeft zij het gevoel dat zij bij niemand terecht kan met deze zorgen. Als vertrouwenspersoon, maar ook als moeder, heb ik daarom naast haar gestaan en haar haar verhaal laten doen. Ik heb haar verteld dat zij niets fout heeft gedaan en dat ze alles heeft gedaan met de juiste bedoelingen met het oog op het welzijn van haar kinderen.

Gedurende het contact met de moeder bleek dat haar zoon helemaal niet aan het radicaliseren was. Uit de gesprekken die zij met haar zoon voerde bleek dat hij alleen geïnteresseerd was in alle ontwikkelingen rondom Syrië, zonder dat hij zelf intenties had om naar Syrië te reizen. Hij worstelde ontzettend met zijn gevoelens rondom zijn identiteit. In Nederland voelde hij zich niet thuis, maar in Egypte wel. In Egypte keek men niet op hem neer omdat hij een “halve Nederlander” was. In Egypte werd hij, in tegenstelling tot in Nederland, met open armen ontvangen. Hij werd daar gezien als één van hen.

Ik heb de moeder geadviseerd om haar angsten voor radicalisering los te laten. Hier was ze teveel mee bezig. Ik heb haar aangeraden om in open gesprek met haar zoon te gaan. Vraag hem ‘wat doet het met je, hoe komt dat?’ En “hoe zou je het anders willen zien?”. Door in gesprek te gaan met haar zoon, kon ze haar eigen angsten meer loslaten. Het contact met mij als vertrouwenspersoon heeft haar gerustgesteld en verder geholpen. “Het verdriet en de pijn in de stem van de moeder was voor mij als vertrouwenspersoon best pittig, dit kwam echt binnen. Ook omdat ik zelf moeder ben greep dit verhaal me erg aan”. Het kost dan even tijd om de situatie een plekje te geven.

2

De aanpak

De methodiek van de Hulplijn⁵ omvat meerdere activiteiten. Uiteraard de Hulplijn zelf, maar ook de aanpak van de vertrouwenspersonen, voorlichtingsbijeenkomsten en samenwerking met gemeenten en landelijke organisaties zijn activiteiten die bijdragen aan het succes van de Hulplijn. De aanpak van de verschillende onderdelen wordt in dit hoofdstuk beschreven.

⁵ De methodiek van de Hulplijn is ontwikkeld met kennis en expertise van diverse betrokken deskundigen. Om privacy redenen zijn de namen van deze experts niet vermeld. Informatie en advies zijn bij ons verkrijgbaar.

2.1 De Hulplijn

Contact met de Hulplijn en vertrouwenspersoon

Hulpvragers bellen, mailen of Whatsappen met de Hulplijn. Ook kunnen zij via de website www.hulplijnradicalisering.nl of via Twitter contact opnemen met de Hulplijn. De Hulplijn is 24 uur per dag bereikbaar en wordt bemand door de projectleider. Wanneer een oproep wordt gemist, belt de projectleider de hulpvrager zo snel mogelijk terug. Het kan voorkomen dat de projectleider niet in staat is om de hulpvrager te woord te staan. Als de situatie niet dringend is, wordt de hulpvrager op een later tijdstip teruggebeld. Bij afwezigheid van de projectleider wordt de Hulplijn door een bestuurslid waargenomen. De projectleider staat de hulpvrager te woord voor advies en ondersteuning. Hij verkent de situatie en brengt de hulpvraag in kaart. Hiervoor wordt het zogenaamde duidingskader gebruikt om signalen van radicalisering te herkennen (*Bijlage 6: Duidingskader radicalisering*). Soms volstaat één enkel telefoontje met advies. Bij een situatie waar direct gevaar dreigt, zoals uitreizen, verwijst de projectleider de hulpvrager direct door. Daarnaast brengt de projectleider altijd in kaart of er rechtstreeks contact is gezocht met de Hulplijn of via een verwijzer. Tevens vermeldt de projectleider waarom er begeleiding is gevraagd.

Hoe gaat een doorverwijzing in zijn werk?

Deze doorverwijzing verloopt meestal via het Familiesteunpunt (www.familiesteunpunt.nl) of de betreffende gemeente. Dit gebeurt altijd in overleg en met goedkeuring van de families, die dat zelf bijvoorbeeld niet durven of kunnen. Soms is doorverwijzing pas later aan de orde, wanneer de hulpvrager aan jou als vertrouwenspersoon is gekoppeld. Je verwijst in dat geval nooit zelf door naar andere instanties, maar draagt de hulpvrager altijd weer over aan de projectleider. De projectleider zorgt dan vervolgens voor een doorverwijzing. De projectleider vraagt altijd om een terugkoppeling wanneer een hulpvrager wordt doorverwezen. Dit betreft alleen bevestiging over het oppakken van de casus, geen inhoudelijke informatie over de voortgang (*voor informatie over casusregistratie zie bijlage 1: Tips casusregistratie*).

*“De beslissing om door te verwijzen mag nooit alleen worden gemaakt.
De projectleider staat verder van de hulpvrager af,
waardoor hij de situatie misschien objectiever kan beoordelen”*

Koppeling vertrouwenspersoon

Wanneer het gaat om een situatie waar geen direct gevaar dreigt, maar verdere ondersteuning wel wenselijk is, verwijst de projectleider de hulpvrager door naar de vertrouwenspersoon.

Na een kort intakegesprek koppelt de projectleider de hulpvrager aan een vertrouwenspersoon op basis van de voorkeur van de hulpvrager. Deze match wordt onder andere op basis van taal, etniciteit, geslacht en woonplaats gemaakt.

Door de hulpvraag in kaart te brengen bekijkt de projectleider tevens welke vertrouwenspersoon het meest geschikt is voor de desbetreffende hulpvraag. Bij een complexe casus wordt een vertrouwenspersoon ingezet met ervaring in de specifieke situatie van de hulpvrager.

Werving en selectie

Een succesvolle aanpak valt of staat met de inzet van gekwalificeerde vrijwilligers. Een goede werving en selectie van kandidaten is daarom van groot belang. De vertrouwenspersoon is geselecteerd op basis van een vooraf vastgesteld competentieprofiel (*Bijlage 3: Profiel vertrouwenspersonen*).

De werving vindt zowel persoonlijk als met een wervingsbrief plaats. Daarbij is het van belang goede informatie te geven over de Hulplijn en de rol van de potentiële vertrouwenspersoon. Onder meer komen de volgende zaken aan bod:

- ▶ Voor wie is de Hulplijn bedoeld?
- ▶ Wat moet de vertrouwenspersoon kunnen om mee te doen?
- ▶ Hoe zien het trainingsprogramma en andere onderdelen van het traject er uit?
- ▶ Wat biedt SMN aan ondersteuning?

Na de wervingsronde volgt een intakegesprek met elke vertrouwenspersoon die zich opgeeft voor deelname. De vertrouwenspersoon die door de projectleiding is geselecteerd, wordt toegelaten om mee te doen aan de training. De selectie eindigt met het maken van afspraken over de te verwachte inzet van de vertrouwenspersoon en de (wijze van) ondersteuning door de projectleider.

De huidige selectie van vertrouwenspersonen van de Hulplijn bestaat voornamelijk uit sleutelfiguren uit de Marokkaanse gemeenschap. Dit zijn zowel mannen als vrouwen die al eerder actief betrokken zijn geweest bij diverse activiteiten vanuit het SMN. Naast Marokkaans- Nederlandse vertrouwenspersonen zijn er ook vertrouwenspersonen met een Turkse, Somalische en Tunesische afkomst actief. Door deze diversiteit in afkomst zijn zij in staat hulpvragers zowel in het Nederlands, Turks, Arabisch, Berbers als Somalisch te woord te staan.

“Doordat er vertrouwenspersonen uit verschillende steden, zowel vrouwelijk als mannelijk actief zijn, is er veel diversiteit. Dit maakt het voor hulpvragers makkelijker om hulp te zoeken”

Competenties vertrouwenspersonen

Als vertrouwenspersoon kom je met hulpbehoevende mensen in contact. Hulpvragers die aankloppen bij de Hulplijn zijn vaak angstig en wantrouwend vanwege het taboe rondom radicalisering. Vertrouwenspersonen dienen aan een aantal voorwaarden te voldoen. Wanneer iemand geen bekende is van het SMN, of als de gemeente hiernaar vraagt, kan een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) worden vereist. In dit geval kan de vertrouwenspersoon pas aan de slag wanneer een VOG voor handen is. Er wordt immers met een kwetsbare doelgroep gewerkt. Daarnaast zijn neutraliteit en objectiviteit belangrijke kwaliteiten van een vertrouwenspersoon. Naast deze competenties worden vertrouwenspersonen ook opgeleid om deze en andere kwaliteiten verder te ontwikkelen (*Bijlage 3: Profiel vertrouwenspersonen*).

Rol van vertrouwenspersoon als intermediair

Het is allereerst van belang dat de wederzijdse verwachtingen van hulpvrager en vertrouwenspersoon overeenkomen. Daarom dient de vertrouwenspersoon bij het eerste contact duidelijk te maken wat zijn rol is en wat hij wel en niet kan betekenen voor de hulpvrager. Het bieden van een luisterend oor, informatie geven en meedenken zijn taken die je als vertrouwenspersoon op je neemt en waar de hulpvrager een beroep op kan doen. Soms reiken hulpvragen echter te ver.

Bijvoorbeeld wanneer iets juridisch gezien niet mogelijk is, zoals ouders die vragen om geld om hun kind uit Syrië terug te halen. Of wanneer je geen ondersteunende, maar enkel een hulpverlenende rol in moet nemen. Bijvoorbeeld als ouders vragen of jij met hun geradicaliseerde kind in gesprek wil gaan. Deze hulpvragen vallen buiten het takenpakket van de vertrouwenspersoon. Een doorverwijzing naar een professional is hier meer op zijn plaats. Naast de adviserende en ondersteunende rol zijn enkele vertrouwenspersonen betrokken bij de uitvoering van de voorlichtings- en bewustwordingsbijeenkomsten.

“Het is als vertrouwenspersoon moeilijk om grenzen te stellen. Soms neem je te veel taken op je, waardoor je meer een hulpverlener dan een vertrouwenspersoon wordt”

*“De verwachtingen van de hulpvrager zijn soms heel hoog.
Het is belangrijk om grenzen te stellen en duidelijk te maken dat een vertrouwenspersoon geen tovenaars is. Ik kan een zoon of dochter niet eigenhandig uit Syrië terughalen.
Hulpvragers moeten ook reëel blijven”*

Zichtbaarheid

Als vertrouwenspersoon kun je zelf bepalen of je wel of niet zichtbaar wilt zijn als vertrouwenspersoon. Sommige vertrouwenspersonen willen graag anoniem blijven, omdat zij geloven dat zij hun rol als vertrouwenspersoon beter kunnen uitoefenen bij volledige anonimiteit. Anderen menen dat het beter is om als vertrouwenspersoon naar buiten te treden, zodat zij zichtbaar en aanspreekbaar zijn voor de hulpvrager. Als vertrouwenspersoon kun je jezelf bekend maken door op voorlichtingsbijeenkomsten een actieve rol in te nemen. Je kan je rol als vertrouwenspersoon bekend maken in de betreffende gemeente waardoor potentiële hulpvragers je altijd weten te vinden. Op openbare plekken, bijvoorbeeld in de moskee, ben je op deze manier aanspreekbaar voor hulpvragers.

Hierdoor wordt het bereik groter en de drempel naar hulp verlaagd. Anderzijds is het voor vertrouwenspersonen niet altijd even prettig wanneer je naam voor altijd verbonden is aan de rol van vertrouwenspersoon. Je staat hierdoor bekend als hulpverlener. Bovendien kan je bekendheid als vertrouwenspersoon de mate van anonimiteit wellicht beïnvloeden. Bekend staan als vertrouwenspersoon heeft dus zijn voor- en nadelen. Je kunt voor jezelf het beste bepalen wat voor jou het beste werkt.

Vertrouwelijkheid

De meerwaarde van de Hulplijn is het volledig onafhankelijke en vertrouwelijke karakter ervan. Om de anonimiteit van hulpvraag en hulpvrager binnen de Hulplijn te waarborgen is een handelingsprotocol opgesteld. Dit dient als stappenplan voor de omgang met anonieme informatie, geheimhoudingsplicht en de wijze van doorverwijzing. Tijdens de trainingen ben je hierover geïnformeerd en heb je geleerd om het handelingsprotocol op een juiste manier te toe te passen. Zonder toestemming van de hulpvrager wordt informatie in principe niet verstrekt aan derden.

Verslaglegging van casus

Bij iedere melding registreert de projectleider de woonplaats, datum melding, geslacht, leeftijd, herkomst en situatie van de hulpvraag. De situatie wordt onderverdeeld in vier categorieën: mogelijk radicaliserend, dreigend uit te reizen, uitgereisd of teruggekeerd.

De vertrouwenspersoon stelt een verslag op van iedere casus. In verband met reflectie op de eigen werkwijze is het nuttig om deze informatie vast te leggen. De verslaglegging geeft de Hulplijn inzicht in de behoefte aan hulp en het soort hulpvraag. Van iedere afspraak wordt vastgelegd op welke wijze er contact is geweest. Ondersteuning door de vertrouwenspersoon verloopt meestal via telefoon, WhatsApp, sms of face to face contact. Van ieder contactmoment wordt een korte samenvatting over de inhoud van dit contact gemaakt. Daarnaast vermeld je of de projectleider en / of anderen zijn geraadpleegd. Als het ondersteuningstraject eindigt, wordt de reden van het afsluiten van het contact aangegeven.

Andere betrokken instellingen worden geïnformeerd over het afsluiten van het contact en met de hulpvrager worden afspraken gemaakt wanneer er onverhoopt opnieuw contact moet worden gelegd met de Hulplijn. Dit betekent dat de deur altijd open blijft staan voor de hulpvrager, ook wanneer het ondersteuningstraject al is afgesloten (*Bijlage 2: Format dossiervorming*).

Risico taxatie

In het contact met de hulpvrager kan het soms lastig zijn feiten van meningen te onderscheiden. De hulpvrager zit immers midden in de situatie en kan de situatie niet altijd meer objectief inschatten. Daarom is het van belang om na te gaan waarom de hulpvrager tot een bepaalde gedachte of conclusie komt. Dit kun je doen door zoveel mogelijk naar feiten te vragen en deze te onderscheiden van de subjectieve beleving van de hulpvrager.

Bij het inschatten van de risico's op veiligheid, radicalisering of uitreizen, kan het helpen om uzelf de volgende vragen te stellen.

- ▶ Welke feitelijke signalen worden genoemd?
- ▶ Heeft de hulpvrager deze feiten zelf gezien of van een ander gehoord?
Zo ja van wie?
- ▶ Welke risico's vreest hij in verband met deze signalen?
- ▶ Heeft de hulpvrager contact met de politie gehad?
Zo ja met wie? Wat was het resultaat?
- ▶ Heeft de hulpvrager contact gehad met andere instellingen geweest?
Zo ja met wie? Wat was het resultaat?
- ▶ Eigen indrukken van het contact en van mogelijke risico's.

Informatiedeling

Het kan voorkomen dat je in het contact met de hulpvrager informatie hoort die kan wijzen op grote veiligheidsrisico's. Wanneer je het gevoel krijgt dat jij als vertrouwenspersoon de hulpvrager niet verder kan helpen vanwege de ernst van de situatie, is het van belang om tijdig de projectleider op de hoogte te stellen. Deze kan bepalen of de hulpvraag moet worden overgedragen of besproken moet worden met andere partijen zoals gemeente of politie.

Vertrouwenspersonen ondernemen hier geen stappen zonder schriftelijke toestemming van de hulpvrager. Deze toestemming vindt in de meeste gevallen plaats wanneer er sprake is van een acute situatie. Toestemming vindt plaats door middel van een sms of WhatsApp bericht. Elke vorm van interventie van de vertrouwenspersonen gebeurt binnen het (juridische) kader van het Handelingsprotocol Hulplijn (*Bijlage 5: Stappenplan Handelingsprotocol*).

Je dient altijd met de hulpvrager te overleggen over het wel of niet verstrekken van informatie aan externen. Cruciaal is dat de noodzaak voor het naar buiten brengen van informatie voor de hulpvrager duidelijk moet zijn. Dit kun je doen door in gesprek te gaan en uit te leggen waarom jij denkt dat dit van belang is, door bijvoorbeeld de mogelijke risico's te bespreken. Daarnaast moet duidelijk worden besproken met wie en welke informatie wordt gedeeld. Wanneer er toestemming wordt gegeven voor het delen van informatie moet precies vastgelegd worden door wie en waarvoor je toestemming krijgt. Openheid helpt over het algemeen bij het winnen en houden van vertrouwen. Daarom is het nuttig om zoveel mogelijk de hulpvrager te betrekken bij dit proces.

“Transparantie is heel belangrijk. Ik probeer alles zoveel mogelijk anoniem te houden. Maar als het om heel risicovolle informatie gaat ben ik verplicht om dit te melden. Dit moet altijd duidelijk zijn bij de hulpvrager”

Geen toestemming?

Wanneer je in eerste instantie geen toestemming krijgt om de informatie met anderen te delen, kan het nuttig zijn om de hulpvrager de tijd te geven om de situatie te overdenken. Er kan dan op een later moment op terug gekomen worden. Dit is echter alleen mogelijk wanneer de situatie geen directe actie vereist.

Soms lukt het niet om toestemming te krijgen van de hulpvrager voor het verstrekken van informatie of het voeren van overleg met anderen. In dit geval dien je zelf te beoordelen wat het beste is voor de situatie, zwijgen of toch spreken. Wanneer je besluit om te spreken, beoordeel dan wie ook echt iets met de informatie kan om de veiligheidsrisico's te beperken. De volgende vragen kunnen je helpen om een afweging te maken.

- ▶ Wat wil ik bereiken met het verstrekken van informatie/het voeren van overleg in verband met de veiligheidsrisico's?
- ▶ Is er geen andere manier om ditzelfde doel te bereiken?
- ▶ Heb ik genoeg geprobeerd om toestemming te krijgen?
- ▶ Hoe ernstig is de situatie/ zijn er veiligheidsrisico's en hoe belangrijk is het in verband hiermee om te spreken?
- ▶ Als ik besluit om te spreken: wie moet wat weten om de situatie te verbeteren of de risico's te beperken?

(Bijlage 5: Stappenplan Handelingsprotocol)

Belangrijk is om zo'n afweging nooit alleen te maken. Vraag daarom altijd informatie en advies van de projectleider of een collega vertrouwenspersoon. Wanneer samen het besluit wordt genomen om door te verwijzen, handelt de projectleider de situatie verder af. Ook hier geldt, wees zoveel mogelijk open richting de hulpvrager over het feit dat je informatie hebt verstrekt en waarom. Ook wanneer de hulpvrager geen toestemming heeft verleend.

Randvoorwaarden

Het is van belang dat hulpvragers zich veilig, gesteund, begrepen en vertrouwd voelen in het contact met de vertrouwenspersoon. Alleen wanneer hieraan wordt voldaan, is jouw ondersteuning succesvol geweest en worden de doelen van de Hulplijn behaald.

Als vertrouwenspersoon dien je daarom altijd te zorgen dat er aan de volgende randvoorwaarden wordt voldaan:

- ▶ Hulpvragers weten dat vertrouwenspersonen rekening houden met regels omtrent privacy en anonimiteit.
- ▶ Hulpvragers weten dat ze altijd terecht kunnen bij vertrouwenspersonen.
- ▶ Hulpvragers voelen zich veilig in het contact met vertrouwenspersonen en durven te praten over hun situatie met betrekking tot radicalisering.
- ▶ Hulpvragers voelen zich begrepen door vertrouwenspersonen.
- ▶ Hulpvragers waarderen de steun en betrokkenheid van vertrouwenspersonen.

2.2 Aanpak Hulpvragen

Hulpvragen van ouders en omgeving; van licht tot zwaar

De casussen die de Hulplijn behandelt variëren van licht tot zwaar. Bij een lichte casus is jouw taak als vertrouwenspersoon enkel het bieden van een luisterend oor en het geven van informatie en advies. Soms wordt de hulpvrager ook gekoppeld aan een theoloog of lotgenoot. Het SMN organiseert sinds de zomer van 2015 ook lotgenotencontact voor ouders en familieleden waarvan zoon, dochter of een ander familielid uitgereisd of omgekomen is in oorlogsgebied. Families die behoefte hebben aan dit lotgenotencontact worden hiernaar toe verwezen: platform-achterblijvers.smn.nl

Intensievere casussen zijn veelal situaties waar doorverwijzing en/of melding bij de desbetreffende autoriteiten aan de orde is. In dit geval gaat het om sterke vermoedens dat een persoon uitreist of een gevaar vormt voor de omgeving.

Tijdens de trainingen voor vertrouwenspersonen heb je voldoende kennis en vaardigheden meegekregen om situaties te kunnen duiden en signalen van radicalisering te herkennen. Bij twijfel of ter ondersteuning van vermoedens kun je altijd gebruik maken van het Duidingskader Radicalisering. Daarnaast zijn de projectleider en super-vertrouwen persoon altijd beschikbaar voor overleg over mogelijke twijfels. De rol van super-vertrouwenpersoon wordt later in dit handboek besproken.

Hulpvragen die de Hulplijn bereiken gaan vaak over:

- ▶ Signalen van en zorgen over radicaliserend gedrag.
- ▶ Aanwijzingen voor vertrek naar oorlogsgebieden en/of gewapende strijd willen voeren in het buitenland.
- ▶ Kind is al uitgereisd naar het buitenland.
- ▶ Teruggekeerd uit oorlogsgebied na deelname aan strijd en/of humanitaire missie.
- ▶ Gesneuveld in oorlogsgebied.

“Ouders die bellen kunnen vaak nergens terecht met hun zorgen. Bij mij kunnen zij hun ei kwijt. Als vertrouwenspersoon is het bieden van een luisterend oor van groot belang”

Aanpak Hulpvragen

▶ Signalen van en zorgen over radicaliserend gedrag

Dit is een hulpvraag waar vertrouwenspersonen veel mee te maken zullen krijgen. Bij deze situatie is directe doorverwijzing niet noodzakelijk. De situatie is hier niet zodanig gevaarlijk dat er direct actie vereist is. Ouders of andere hulpvragers hebben echter wel behoefte aan algemene informatie, advisering en ondersteuning bij beginnende radicalisering zoals zorgen over verandering in gedrag, uitingen, vrienden en praktiseren van het geloof.

▶ Aanwijzingen voor vertrek naar oorlogsgebieden en/of gewapende strijd willen voeren in het buitenland

Bij deze hulpvraag zal de projectleider de hulpvrager direct doorverwijzen naar andere instanties zoals het Familiesteunpunt of de gemeente. Wanneer deze situatie zich voordoet gedurende het ondersteuningstraject met de vertrouwenspersoon, dien je zo snel mogelijk de projectleider te informeren. Je kunt aan de hand van het Duidingskader Radicalisering bepalen of de situatie dermate ernstig is dat de hulpvrager doorverwezen moet worden.

► **Kind is al uitgereisd naar het buitenland**

Bij deze hulpvraag kan de projectleider de ouder meteen doorverwijzen naar het platform Achterblijvers. Hier kunnen lotgenoten steun bij elkaar vinden. Lotgenoten hebben hier de mogelijkheid om de impact, het verdriet, de onzekerheid, de angst en praktische zaken met elkaar te bespreken.

► **Teruggekeerd uit oorlogsgebied na deelname aan strijd en/of humanitaire missie**

De projectleider kan de hulpvrager in overleg direct doorverwijzen naar het Familiesteunpunt. Begeleiding van een vertrouwenspersoon behoort ook tot de mogelijkheden. Wanneer het kind echter een gevaar vormt voor zichzelf of zijn omgeving is het vanwege de ernst van de casus verstandiger dat de hulpvrager wordt doorverwezen naar het Familiesteunpunt.

► **Gesneuveld in oorlogsgebied**

Ook hier kan doorverwezen worden naar het platform Achterblijvers.

Hulpvragen van professionals

Niet alleen ouders en familieleden, maar ook zelforganisaties en maatschappelijke instellingen vragen om advies en ondersteuning. Zo hebben zij bijvoorbeeld vragen over hoe je radicalisering kan herkennen en duiden. Hier wordt het gedrag van een cliënt besproken. Het gaat meestal om het onderzoeken van signalen en risicogebieden. Verder wordt de hulpvrager gewezen op deskundige instellingen zoals het Familiesteunpunt en het hulpaanbod op lokaal niveau. Ook worden adviezen gegeven over het betrekken van de ouders en de sociale omgeving van deze jongeren. In veel gevallen blijft het contact met een professional bij eenmalig advies door de projectleider. Koppeling met een vertrouwenspersoon is hier meestal niet nodig.

“Professionals die de Hulplijn benaderen zijn vaak onzeker of ze wel het juiste doen.

Vragen die voorbij komen zijn; moeten we stappen ondernemen?

Hoe nemen we de juiste stap? En hoe bespreek je iets?”

Casus van een vertrouwenspersoon

Een tante belt naar de Hulplijn, omdat ze zich zorgen maakt om haar nichtje. Ooit, al een aantal jaar terug heeft zij een relatie gehad met een Marokkaans-Nederlandse jongen. Nadat deze relatie uitging is zij lang zelfstandig geweest. In deze periode heeft zij zelf het besluit genomen om zich tot de Islam te bekeren. Momenteel is zij zwanger en heeft zij opnieuw een relatie met een jongen van Marokkaanse afkomst. Deze jongen komt uit Nederland, maar woont en werkt in België. Het stel wil graag naar België verhuizen om daar samen voor hun toekomstige kindje te zorgen. Momenteel woont het meisje nog thuis bij haar ouders. Haar vriend bezoekt haar ieder weekend.

De tante en de ouders van het meisje maken zich zorgen om de situatie en vinden dat het stel geheimzinnig doet. Ze willen bijvoorbeeld niet eerlijk zijn over de baan die haar vriend in België heeft. Daarnaast vinden de ouders het ook lastig om met de zwangerschap van hun dochter om te gaan. Het meisje zelf is wel blij met haar zwangerschap. De tante maakt zich zorgen om haar nichtje, maar ook over de relatie tussen haar en haar ouders. Het nichtje en haar ouders komen namelijk steeds verder van elkaar af te staan. De hulpvraag was met name; “hoe zorg je ervoor dat de ouders op een leuke manier met hun dochter in contact komen” en “hoe kom je er achter wat er speelt, waar die geheimzinnigheid vandaag komt”.

Als vertrouwenspersoon wilde ik als eerst zo goed mogelijk de situatie in kaart brengen. “Al snel begreep ik dat het hier niet om een echt geval van radicalisering ging. Het had veel meer met onbegrip en angst voor het onbekende te maken”. Mijn vraag aan tante was; is het niet zo dat de jongen en het meisje ieder weekend ondervraagd worden door de ouders.

Dat zij zich daarom een beetje verzetten tegen al die vragen en dat dáár die geheimzinnigheid vandaan komt? Misschien zijn zij er klaar mee dat zij ieder weekend met wantrouwen worden bekeken. Hier moest de tante even over nadenken, zo had ze het nog nooit bekeken. Een week later belde de tante opnieuw met de vraag over hoe ze dit zou kunnen doorbreken. Ik vroeg haar wat ze zouden doen als het om een Hollandse blonde jongen zou gaan. Ik stelde voor om het stel uit te nodigen voor een etentje en hulp aan te bieden met de verhuizing. Ik adviseerde om eerst in open gesprek te gaan, hierdoor zou het contact weer hersteld kunnen worden. De ouders waren te veel gefocust op het vertrek naar België, het werk van de vriend en de mogelijke gevaren die op de loer zouden liggen. Om het contact te herstellen was het van belang om dit even los te laten. Een week later werd ik opnieuw gebeld door de tante. Opgelucht en blij vertelde ze dat mijn tips en adviezen bleken te kloppen! Het meisje en haar vriend waren uitgenodigd voor een etentje. Er waren afspraken gemaakt met betrekking tot hulp voor de verhuizing en de jongen bleek gewoon machinist te zijn. Van een zorgelijke situatie was dus geen sprake.

Mijn rol als vertrouwenspersoon was hier met name luisteren, meedenken en advies geven. De tante en de ouders konden hierdoor de situatie op een andere manier bekijken. Er lag teveel focus op angst en wantrouwen. Dit werkte averechts in het contact met de dochter en haar vriend. Toen zij dit wantrouwen loslieten bleek de situatie helemaal niet zorgelijk te zijn. Ze waren zo gefixeerd op het moslim zijn en de angst voor radicalisering, dat ze niet konden geloven dat haar vriend een normale jongen was met een doodnormale baan. Het stel had inderdaad het gevoel dat zij een verhoor moesten afleggen op het politiebureau wanneer zij bij haar ouders waren. Door de visie van de ouders en de tante op de situatie te veranderen, kon het contact weer worden hersteld. De tante was heel blij met het advies en de afloop van de situatie. Zij had nooit gedacht dat het probleem met zoiets simpels opgelost zou kunnen worden.

2.3 Hoe word je als vertrouwenspersoon ondersteund?

Om hulpvragers op een juiste manier te ondersteunen dien je als vertrouwenspersoon bepaalde kennis en vaardigheden te bezitten. Om dit te realiseren worden er inhoudelijke activiteiten en intervisietrainingen georganiseerd. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat je voldoende handvatten krijgt om jouw rol als vertrouwenspersoon te kunnen vervullen. Als vertrouwenspersoon heb je daarnaast altijd de gelegenheid om je te wenden tot de projectleider, de super-vertrouwenspersoon of collega vertrouwenspersonen. Wanneer de ondersteuning met de hulpvrager te veel tijd kost of te zwaar blijkt te zijn wordt gezocht naar andere mogelijkheden en oplossingen. Benut als vertrouwenspersoon verder vooral de mogelijkheden die er zijn aangaande de diverse trainingen en intervisie bijeenkomsten.

Trainingen

De training en begeleiding van vertrouwenspersonen is belangrijk. Als vertrouwenspersoon ben je verantwoordelijk voor de ondersteuning van de hulpvrager. Het werk dat je voor de Hulplijn doet is onmisbaar. Omdat sommige casussen echter zwaar zijn, is een goede begeleiding noodzakelijk om jouw taak als vertrouwenspersoon goed te blijven uitvoeren. Om dit te realiseren worden er twee keer per jaar trainingsbijeenkomsten voor vertrouwenspersonen georganiseerd. Experts op het gebied van radicalisering worden uitgenodigd om kennis over te dragen en handvatten te bieden voor een goede aanpak van de hulpvraag.

Het trainingsprogramma heeft een interactief karakter en bestaat uit twee dagdelen verspreid over twee dagen. In het eerste deel wordt informatie verstrekt over o.a. de achtergrond, de oorzaken/factoren en het proces van radicalisering.

In de tweede training staat de rol van de vertrouwenspersoon centraal. Aan de hand van praktijkopdrachten wordt deze rol geconcretiseerd. Met de rollenspellen worden gesprekstechnieken en duiding van casuïstiek eigen gemaakt. Daarin komt ook het aspect van samenwerking met de lokale overheid en instellingen aan de orde. Op deze wijze raak je vertrouwd met de aanpak van casussen en de omgang met hulpvragers. Concrete vragen als; ‘hoe praat ik met de hulpvrager?’, ‘hoe ondersteun ik de hulpvrager’, ‘wat moet ik doen als ik op weerstand stuit?’, ‘hoe ga ik om met privacy?’ en ‘hoe organiseer ik goede casusregistratie?’ komen hier aanbod.

Na afloop van de trainingen krijg je altijd per mail een verslag van de inhoud van de trainingen. Ook het handelingsprotocol en het duidingskader radicalisering ontvang je per mail (*Bijlage 5: Stappenplan Handelingsprotocol en Bijlage 6: Duidingskader radicalisering*). Daarnaast ontvang je een informatiefolder van het Familiesteunpunt. Tot slot ontvang je als naslagwerk de handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau en de fenomeenanalyse en reflectie op radicalisering van het NCTV.⁶

“Het naspelen van verschillende casussen heeft mij geholpen om vaardig te worden in de ondersteuning van een hulpvraag. Het praktische gedeelte van de trainingen leerde mij dit beter dan enkel de inhoudelijke informatie”

“Het handelingsprotocol was een goede leidraad voor mijn rol en taken als vertrouwenspersoon, hier kon ik altijd op terug vallen”

6 https://www.nctv.nl/binaries/handreiking-terrorisbestrijding%20voor%20gemeenten_tcm31-31657.pdf
https://www.nctv.nl/binaries/mondiaalijhadisme-webversie_tcm31-30098.pdf
<http://familiesteunpunt.nl/assets/uploads/2016/09/Brochure-Familiesteunpunt.pdf>

Intervisie

Er worden ook twee intervisiebijeenkomsten per jaar georganiseerd. Door ervaringen uit de praktijk te bespreken krijg je beter zicht op de problematiek en de verschillende manieren waarop je het kan aanpakken. Het uitwisselen van ervaringen met de andere vertrouwenspersonen geeft een bredere visie op de aanpak van de Hulplijn en kan je helpen met jouw eigen casus. Ook de herkenning van signalen van radicalisering worden besproken in deze bijeenkomsten. Na het volgen van de trainingen beschik je over genoeg kennis en vaardigheden om een luisterend oor te kunnen bieden en hulpvragers te informeren en adviseren over oplossingsmogelijkheden en vervolgstappen. Teambuilding en reflectie op de werkzaamheden van de vertrouwenspersonen dragen bij aan de kwaliteit van de geboden hulp. De intervisie bijeenkomsten zijn daarnaast bij uitstek de gelegenheid om het functioneren van de Hulplijn te evalueren en verbeteringen in gang te zetten.

“De intervisiebijeenkomsten zijn erg nuttig. Door het delen van ervaringen en twijfels leer je veel van elkaar. Het is goed als je elkaar een spiegel voor kan houden”

Super-vertrouwenspersoon

Er bestaat een super-vertrouwenspersoon waarbij je als vertrouwenspersoon altijd terecht kunt voor vragen en advies. De super-vertrouwenspersoon is een vertrouwenspersoon met veel ervaring op het gebied van diverse casussen. De super-vertrouwenspersoon heeft daarnaast juridische kennis en kan je bij moreel ethische kwesties ondersteunen. Het verschil tussen de projectleider en de super-vertrouwenspersoon is met name de gespecialiseerde kennis van de super-vertrouwenspersoon op juridisch en moreel vlak.

De super-vertrouwenspersoon heeft daarnaast ook een taak bij het ontvangen van klachten op interpersoonlijk gebied. Bijvoorbeeld bij een conflict met de projectleider of collega-vertrouwenspersonen kan de super-vertrouwenspersoon adviseren en bemiddelen.

“Als je urenlang heb gesproken met ouders kan het zijn dat je door alle feiten en meningen raakt ondergesneeuwd. Soms weet je dan niet meer of het nog wel jouw “pakkie an” is. Vertrouwenspersonen kunnen met mij sparren over handelingsvragen; Wat moet ik doen? Wat kan ik doen? En, ben ik wel de aangewezen persoon om iets te doen? Door dit samen te bespreken wordt het weer helder wat jouw taak als vertrouwenspersoon is.”

“Het was fijn om met iemand te kunnen overleggen. Het gaat toch om een situatie die niet makkelijk is. Een casus kan emotioneel soms dichtbij komen”

Casus van een vertrouwenspersoon

Een autochtone Nederlandse moeder belt naar de Hulplijn. De moeder maakt zich zorgen om haar zoon. Haar zoon is christelijk en heeft plannen om naar Syrië te vertrekken. Hij wil daar de christenen helpen. De moeder is in paniek en weet niet wat ze moet doen. Niemand in haar omgeving is bekend met deze problematiek. “Uitreizen is toch een probleem van islamitische jongeren? Niet van de christelijke gemeenschap?” is de gedachte in haar omgeving. Ook de kerk heeft geen ervaring met dergelijke situaties. Als christen kon zij nergens terecht voor informatie en advies.

In het contact met de moeder kon ik als vertrouwenspersoon een luisterend oor bieden. Niemand uit haar omgeving begreep immers haar situatie. Omdat uitreizen en radicalisering met name gezien wordt als een probleem binnen de moslimgemeenschap, was het voor haar fijn om met iemand te praten die kennis en begrip had van de situatie. Ik heb twee keer met de moeder gebeld. Kort na het eerste contact vonden de aanslagen in Parijs plaats. Hier was haar zoon zo van geschrokken dat hij afzag van zijn plannen om naar Syrië te vertrekken.

2.4 Voorlichtingsbijeenkomsten

Doel

De Hulplijn organiseert voorlichtingsbijeenkomsten om ouders en andere betrokkenen bewust te maken van (de gevaren van) radicalisering. Doel van deze bijeenkomsten is het thema bespreekbaar maken onder de lokale gemeenschap. Door het aanreiken van informatie in de voorlichtingsbijeenkomsten wordt het gesprek in de privé sfeer op gang gebracht.

Met het introduceren van het thema, wordt de eerste stap gezet om radicalisering uit de taboesfeer te halen en bespreekbaar te maken. Daarnaast worden er tijdens deze bijeenkomsten de mogelijkheden voor hulp uiteengezet. De werkwijze van de Hulplijn en de rol van de vertrouwenspersoon wordt hier toegelicht. Hierdoor weten ouders en betrokkenen bij vragen of zorgen de Hulplijn beter te vinden.

Tot slot wordt er met de voorlichtingsbijeenkomsten inzicht gegeven in de aanpak van de desbetreffende gemeente. Zo worden ouders voorgelicht over waar men terecht kan en welke voorzieningen er beschikbaar zijn in het kader van signaleren, preventie en familie- ondersteuning.

Meer concreet zijn de doelen van de voorlichting- en bewustwordingsbijeenkomsten:

- ▶ Ouders weten wat radicalisering is en kennen de gevaren.
- ▶ Ouders kunnen signalen en verschillende fasen van radicalisering herkennen.
- ▶ Ouders hebben kennis van de lokale aanpak van radicalisering binnen de eigen gemeente.
- ▶ Ouders weten waar zij terecht kunnen/welke voorzieningen er zijn in het kader van signaleren, preventie en familie ondersteuning.
- ▶ Ouders weten van de Hulplijn en de rol van de vertrouwenspersoon.
- ▶ Er is meer openheid over het thema radicalisering en de gemeenschap neemt het initiatief om in gesprek te gaan hierover.

Opzet programma

Het programma bestaat uit drie onderdelen. Getart wordt met een algemene introductie over radicalisering. Hierbij wordt door een expert uitleg gegeven over de achtergronden, voedingsbodems, herkenningssignalen en processen van radicalisering. Vervolgens wordt door een medewerker van de desbetreffende gemeente de lokale aanpak van radicalisering toegelicht. Tot slot wordt de Hulplijn gepresenteerd waarin wordt ingegaan op doel, middelen, uitgangspunten en werkwijze van de Hulplijn (zie *Bijlage 7: Voorbeeld uitnodigingsbrief voor meer informatie over de opzet van het programma*).

Organisatie

De bijeenkomsten worden samen met de achterbanorganisaties en de gemeenten voorbereid. In iedere gemeente waarmee samenwerking is aangegaan worden één of meerdere bijeenkomsten tot stand gebracht. De gemeente zorgt voor informatie over de lokale aanpak van radicalisering. Soms worden ook medewerkers van maatschappelijke organisaties, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin en wijkteams, gevraagd om bij de voorlichtingsbijeenkomsten aanwezig te zijn.

De bijeenkomsten richten zich zowel op mannen als vrouwen als aparte doelgroep. Dit omdat ouders zich in een gemengd publiek minder vrij voelen om openlijk over de problematiek te praten. Ook bij de keuze voor de sekse van de voorlichter en de beleidsmaker van de gemeente en andere professionals wordt rekening gehouden met verschillende doelgroepen. Het draaiboek voor de voorlichtingsbijeenkomst is bijgevoegd als bijlage (*Bijlage 8: Opzet programma voorlichting*).

Bereik van doelgroep

De projectleider en de vertrouwenspersonen werven de deelnemers voor de voorlichtingsbijeenkomst via eigen lokale netwerken. Zij benaderen sleutelfiguren uit deze netwerken bij voorkeur via persoonlijke contacten. Op deze wijze bereiken ze onder andere moskeeën, zelforganisaties en vrouwenorganisaties. Met de verspreiding van aantrekkelijke flyers en uitnodigingen, in zowel het Nederlands als de eigen taal, probeert de Hulplijn mensen te stimuleren deel te nemen aan de voorlichtingsbijeenkomsten.

Vaak richten lokale organisaties zich op een specifieke groep zoals vaders, moeders, moskeegangers, etc... In dat geval is het van belang dat de werving aangepast wordt aan de bedoelde groep. Soms worden in de moskee of andere vindplaatsen de voorlichtingsbijeenkomsten vooraf en via mond op mondreclame onder de aandacht gebracht. Er wordt niet met inschrijvingen gewerkt vanwege het taboe dat op dit onderwerp rust.

“Moeders zijn een heel belangrijke doelgroep. Zij staan vaak dichtbij hun kind. Als zij weten wat er speelt, zijn zij de beste die het kunnen voorkomen. Het is daarom goed dat er bijeenkomsten speciaal voor vrouwen worden georganiseerd. Dit maakt het laagdrempelig, waardoor de opkomst groter is”

“Ouders die geen Nederlandse media lezen of kijken zijn moeilijker te bereiken. Deze ouders moet je bijna letterlijk een folder in hun hand drukken. Het is daarom belangrijk om hierin te blijven investeren. Voorlichting moet niet bij één keer blijven. Het moet continu zijn door met ouders in gesprek gaan”

Evaluatie

Ter bevordering van de kwaliteit van de bijeenkomsten wordt aan de vertrouwenspersonen die betrokken zijn bij de bijeenkomsten feedback gevraagd. Zij kunnen aan- of opmerkingen maken over de aanloop en het verloop van de voorlichtingsbijeenkomsten.

Tijdens de bijeenkomsten zelf wordt altijd een mondelinge evaluatieronde ingebouwd waar aan ouders en andere aanwezigen ruimte wordt gegeven om feedback te geven. Vragen tijdens de evaluatie gaan onder andere over de kwaliteit van de trainingen en de sprekers, de communicatie van het SMN, de mate waarin de trainingen aan de behoefte van de doelgroep voldoet, de interactie met het publiek en de opkomst. Er is altijd een notulist aanwezig die alles registreert en hiervan een verslag maakt. Deze evaluatie kan later bijdragen aan de verbetering van volgende bijeenkomsten.

2.5 Samenwerking gemeenten & andere voorzieningen

Doel

Het smeden van samenwerkingsrelaties en informeren van samenwerkingspartijen vraagt om blijvende aandacht. Met het aangaan van samenwerking met gemeenten en andere partijen wordt gestreefd om doorverwijzing van casussen te realiseren.

Lokaal gaat het vooral om gemeentelijke afdelingen en instellingen op het gebied van hulpverlening, jeugdzorg en veiligheid. Landelijk heeft dit betrekking op het Familiesteunpunt Radicalisering en de Expertise-unit Sociale Stabiliteit.

Gemeenten

Er zijn momenteel met 14 gemeenten samenwerkingsverbanden aangegaan, namelijk Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Delft, Gouda, Zoetermeer, Amersfoort, Zeist, Nijmegen, Ede, Almere, Arnhem en Tiel. De keuze voor deze gemeenten hangt meestal af van de herkomst van de vertrouwenspersonen, maar ook van de aanwezigheid van de radicaliseringsproblematiek in de steden.

Binnen iedere gemeente is een contactpersoon (Openbare Orde en Veiligheid) die contact onderhoudt met de projectleider bij mogelijke doorverwijzing of behoefte aan overleg.

Met elke gemeente zijn afspraken gemaakt zodat ouders op een adequate manier geholpen kunnen worden. Met de meeste gemeenten bestaat een intensieve samenwerking.

Met andere gemeenten is de samenwerking alleen van praktische aard, op basis van een casus die bij de Hulplijn binnenkomt. Dit geldt ook voor gemeenten die hier niet zijn genoemd zoals Haarlem, Huizen, Dordrecht etc. Naast samenwerking op het vlak van doorverwijzing draagt iedere deelnemende gemeente actief bij aan de invulling van de voorlichtingsbijeenkomsten.

Familiesteunpunt Radicalisering en Exit

Een belangrijke samenwerkingspartner op landelijk niveau is het Familiesteunpunt Radicalisering. Het Familiesteunpunt is een initiatief in samenwerking met de overheid. Net als de Hulplijn biedt het Familiesteunpunt ouders en familieleden van geradicaliseerde jongeren informatie, advies en ondersteuning. Omdat het Familiesteunpunt met ervaren professionals werkt, zijn zij vanwege de beschikbare kennis en middelen beter in staat om gespecialiseerde ondersteuning te bieden. Daarnaast hebben zij meer mogelijkheden om bij acute dreiging op te treden.

Daarnaast beschikt het Familiesteunpunt over de faciliteit Exit. Met deze voorziening worden geradicaliseerde personen die uit het jihadisme willen stappen begeleid. De Hulplijn en het Familiesteunpunt vinden het van belang om de krachten te bundelen en elkaars activiteiten te versterken door een nauwe onderlinge samenwerking. Middels een samenwerkingsovereenkomst hebben beide partijen uitgangspunten geformuleerd en afspraken gemaakt over onder andere kennisdeling, doorverwijzing/overdracht en communicatie.

Expertise-unit Sociale Stabiliteit

De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) biedt gemeenten, scholen, professionals en gemeenschappen praktijkkennis op maat over (de-escalatie van) maatschappelijke spanningen en radicalisering. Daarnaast denkt ESS mee over de aanpak en adviseert met welke partijen hierin kan worden samen gewerkt. ESS is bijvoorbeeld betrokken in een reeks voorlichtingsbijeenkomsten gericht op moeders.

Lezingen en congressen

Het is zinvol om de Hulplijn onder de aandacht te brengen bij mogelijke netwerkpartners. Dit kan worden gedaan door de Hulplijn te vertegenwoordigen bij lezingen en conferenties voor medewerkers vanuit de jeugdzorg, GGZ, Centra Jeugd en Gezin, politie en onderwijs.

Internationaal

Om internationaal kennis en ervaring met anderen te delen is het zinvol om aan verschillende internationale evenementen in Nederland en buitenland deel te nemen. Zo maakt SMN met de Hulplijn deel uit van het Radicalisation Awareness Network (RAN). Dit is een Europees netwerk waarin professionals op het gebied van preventie en het tegengaan van radicalisering bijeenkomen voor overleg, kennisdeling en training. De Hulplijn neemt ook deel aan internationale expertmeetings in Nederland en het buitenland (bv. België, Frankrijk, Engeland, Oostenrijk) waarin radicalisering centraal staat. Bij het laatste bezoek aan Wenen is het SMN door RAN gevraagd om de Hulplijn methodiek in de vorm van een serie inhoudelijke workshops te delen met ander EU Lidstaten.

2.6 Begroting

De Hulplijn wordt gefinancierd door fondsen. De landelijke overheid omarmt de Hulplijn, maar verleent geen financiële steun aan het initiatief. Dit is een bewuste keuze van het SMN om zodoende de Hulplijn onafhankelijk te positioneren en uit te dragen. Voor de tweede projectperiode van januari tot december 2016 hebben Palet fonds, VSB fonds en Oranjefonds de Hulplijn financieel ondersteund. De kostenposten van de Hulplijn bestaan uit personeelskosten, trainingskosten en organisatiekosten ten behoeve van de voorlichtingsbijeenkomsten, de website en ander pr-materiaal. Tips en adviezen over het opstellen van de begroting alsmede het traject richting de fondsen zijn bij het SMN te verkrijgen.

Bijlagen

- * 1 Tips casusregistratie
- * 2 Format dossiervorming
- * 3 Profiel vertrouwenspersonen
- * 4 Tips communicatie met hulpvrager
- * 5 Stappenplan Handelingsprotocol
- * 6 Duidingskader radicalisering
- * 7 Voorbeeld uitnodigingsbrief
- * 8 Opzet programma voorlichting
- * 9 Draaiboek voorlichting

* 1 Format casusregistratie Hulplijn

Naam/

Adres/

Contactgegevens/

Rechtstreeks contact gezocht met SMN ja, nee via verwijzer namelijk....

Datum eerste contact/

Voor zover van belang samenstelling familie/

Het betreft/ mogelijke radicalisering/dreigend uitreizen uitgereisd
familieled, anders namelijk

Waarom is begeleiding gevraagd?

► **Eerste contact face-to-face/ telefonisch / WhatsApp/ sms**

Samenvatting/

Vervolgafspraken/

SMN of andere vertrouwenspersoon geraadpleegd? Nee / Ja (uitkomst)

► **Tweede contact face-to-face/telefonisch/WhatsApp/sms**

Samenvatting/

Vervolgafspraken/

SMN of andere vertrouwenspersoon geraadpleegd? Nee / Ja (uitkomst)

► **Derde contact face-to-face/telefonisch/WhatsApp/sms**

Samenvatting/

Vervolgafspraken/

SMN of andere vertrouwenspersoon geraadpleegd? Nee / Ja (uitkomst)

► **Vierde contact, vijfde contacten enz. (telkens zelfde format) Afsluiting contacten**

Wat is de reden van het afsluiten van de contacten?

Is een andere instelling geïnformeerd over het afsluiten van de contacten?

Zijn met betrokkenen afspraken gemaakt over zo nodig opnieuw contact opnemen met SMN?

► **Alleen invullen bij het taxeren van veiligheid of risico's op radicalisering of uitreizen**

Welke feitelijke signalen worden genoemd?

Heeft de hulpvrager deze feiten zelf gezien of van een ander gehoord?
Zo ja van wie?

Welke risico's vreest hij in verband met deze signalen?

Heeft de hulpvrager contact met de politie gehad? Zo ja met wie?
Wat was het resultaat?

Heeft de hulpvrager contact gehad met andere instellingen geweest?
Zo ja met wie? Wat was het resultaat?

Eigen indrukken van het contact en van mogelijke risico's

► **Alleen invullen bij overleggen met/informatie verstrekken aan externen zoals politie, gemeente, hulp, etc.**

Is er vooraf contact geweest met SMN? Nee / Ja (uitkomst)

Met wie is contact gezocht of aan wie is informatie verstrekt? Waarom?

Is dit gebeurd op verzoek van de hulpvrager?

Zo nee, heeft de hulpvrager toestemming gegeven voor het contact / het overleg? (datum)

Indien geen toestemming: waarom toch overleg gevoerd / contact gezocht?

Is de betrokkene wel over het overleg geïnformeerd? Zo ja wanneer?

Bijzonderheden

Eigen indrukken

* 2 Tips voor het vastleggen van informatie

1. Scheid feiten van meningen

Niet zo/

Vader zegt dat zoon is geradicaliseerd en misschien naar Syrië gaat want hij gaat steeds vaker naar moskee, is geïsoleerd van vrienden en zit thuis hele dag achter computer.

Maar zo/

Vader maakt zich zorgen over zoon (18:) gaat laatste drie maanden dagelijks naar moskee, ging vroeger bijna nooit. Had een hechte vriendenkring waarmee hij optrok, ziet zijn vrienden nu niet meer. Gaat niet meer naar school maar zit thuis bijna de hele dag achter de computer. Als hij wat zegt thuis dan gaat het alleen maar over de strijd die de broeders van IS voeren voor een heilstaat. Vader vreest daarom dat zijn zoon een reis naar Syrië voorbereidt. Vader vraagt wat hij kan doen om dit te verhinderen.

2. Zoek uit wat hulpvrager zelf heeft waargenomen en wat hij van anderen heeft gehoord

Niet zo/

Moeder vertelt dat zoon (21) steeds meer optrekt met een bepaald groepje jongens uit moskee X. Ze zitten veel bij de leider van dat groepje in huis. Deze leider heeft een half jaar in Syrië doorgebracht en is teruggekomen om Nederlandse jongeren te ronselen voor de strijd.

Maar zo/

Moeder vertelt dat haar zoon steeds meer optrekt met een groepje jongens uit moskee X. Ze heeft dit via haar oudste dochter van haar schoonzoon gehoord. De groep zou een leider hebben die terug is gekeerd uit Syrië om Nederlandse jongeren te ronselen voor de strijd volgens de schoonzoon. Zelf merkt moeder geen veranderingen bij haar zoon. Hij is maar weinig thuis en vertelt niet veel. Maar dat is altijd al zo geweest.

3. Scheid je eigen waarnemingen en indrukken van die van de hulpvrager

Niet zo/

Moeder vreest voor radicalisering van dochter door invloed van oudste zoon op haar, maar moeder biedt stevig tegenwicht en het meisje kijkt weliswaar tegen haar broer op maar trekt ook veel op met haar oudere moderne zus en met haar vriendinnen op school.

Maar zo/

Moeder vreest voor radicalisering van haar dochter vanwege de grote invloed die haar oudste zoon op deze dochter heeft.

Eigen indruk/Omgeving van het meisje lijkt tegenwicht te kunnen bieden tegen invloed van de broer op haar: het contact tussen moeder en dochter is volgens moeder goed, ze praten regelmatig over de ideeën van de broer. Dochter heeft volgens moeder ook een hechte vriendinnengroep op school en ze trekt veel op met haar oudste zus die met haar man vlakbij het ouderlijk huis woont en die volgens moeder duidelijk afstand nemen van opvattingen van de broer. Rol van de vader is onduidelijk (is nauwelijks aan de orde geweest in het gesprek).

* 3 Profiel vertrouwenspersonen

De vertrouwenspersoon heeft onderstaande competenties:

- sociaal, toegankelijk en gezaghebbend persoon, die het vertrouwen geniet van de doelgroep
- analytisch vermogen
- bindend vermogen, d.w.z. kan tegengestelde belangen ombuigen in een oplossingsrichting
- omgevingsbewustzijn: is goed geïnformeerd over ontwikkelingen binnen de Marokkaans/islamitische gemeenschap en andere omgevingsfactoren.
- integriteit: handhaaft op consistente wijze sociale, ethische en professionele normen
- communicatieve vaardigheden
- het inzicht hebben in eigen handelen (vermogen tot introspectie)
- adviesvaardigheden (ihkv doorverwijzing naar juiste instellingen)
- het beheersen van taal/gesprekstechnieken zowel in het Nederlands als in het Arabisch en Tamazight
- het kunnen omgaan met vertrouwelijke informatie

De vertrouwenspersoon voldoet aan de onderstaande persoonlijke kwaliteiten:

- affiniteit met het onderwerp radicalisering
- toegankelijk voor desbetreffende doelgroep binnen de Marokkaans gemeenschap
- empathisch vermogen
- geduld en het vermogen tot luisteren
- een evenwichtige persoonlijkheid
- bereidheid tot zelfreflectie en supervisie
- communicatieve vaardigheden
- het inzicht hebben in eigen handelen (vermogen tot introspectie)

* 4 Tips voor communicatie met hulpvrager

Wat doet een vertrouwenspersoon wel en wat niet?

Wel:

- Pas je aan, aan de leefwereld van de ouders. Zij zijn conservatief of juist modern, formeel of amicaal.
- Geef uitleg over wat ze van jou kunnen verwachten. Zo voorkom je teleurstellingen.
- Wees transparant over wat je doet, bijvoorbeeld als je contact opneemt met een andere instantie. Leg uit dat je dit wilt gaan doen en vraag of dat o.k. is.
- Stimuleer mensen om zelf na te denken.
- Stel vragen als: hoe denk je zelf dat dat komt. Dat zijn vervelende vragen maar stimuleren mensen wel om zelf na te denken.
- Bewaak je eigen grenzen. Het is belangrijk dat jij niet wordt meegezogen in de problemen, jij moet degene zijn die voorspelbaar, objectief en standvastig is.
- Je bent een begeleider en een realist die duidelijkheid geeft.
- Bouw een vertrouwensband op.
- In het geval dat je op veel weerstand stuit is het soms nuttig om je op praktisch vlak te bewijzen. Door een praktische zaak snel op te lossen, kun je vertrouwen winnen.
- Kijk ook kritisch naar jezelf, bijvoorbeeld als je weerstand voelt. Komt dit misschien door iets wat jij hebt gezegd of gedaan? Vraag dit aan de ouders.

Niet:

- Je bent ondersteunend en motiverend, maar je kan geen (praktische) taken overnemen.
- Probeer minder kant-en-klare oplossingen te geven maar stimuleer de ander tot nadenken.
- Je bent geen superman, tovenaar of personal assistant.
- Wees (zeker in het begin) niet te direct of veroordelend. Vragen als, “waarom heb je dat gedaan?”, of, “waarom heb je niet eerder ingegrepen?”, leiden tot weerstand en zorgen ervoor dat mensen zich afsluiten.

Gesprekstips voor het inventariseren / informatie inwinnen

Zorg dat je de leiding over het gesprek houdt. Jij moet de vragen stellen, anders krijg je niet de antwoorden die je wilt. Vraag door, vragen als: wat doet hij dan, waar maak je je precies zorgen om, waarom maak je je daar zorgen om, helpen om een betere inschatting te maken van wat er speelt en hoe ernstig een situatie is. Open vragen roepen minder weerstand op dan beweringen. Parafraseer, vat samen wat iemand zegt. Dit zorgt vaak voor een gevoel van rust bij de ander en geeft diegene het gevoel dat er geluisterd wordt en dat hij/zij serieus genomen wordt. Je laat mensen zo tevens in de spiegel kijken. Over andere zaken praten dan de problemen, zoals bijvoorbeeld een aankomende bruiloft of een feestdag kan helpen om een goede band op te bouwen dan wel te versterken. Stiltes in een gesprek zijn productief. Veel mensen raken in paniek als er een stilte in een gesprek valt, maar juist in deze stilte kan iemand nadenken.

Als je met meerdere mensen uit een gezin praat, vraag dan de meningen van de andere gezinsleden. Bijvoorbeeld de mening van de moeder, of die van de andere kinderen. Als je niet goed weet wat je met bepaalde informatie moet (omdat je er zelf bijvoorbeeld te weinig van weet), kun je bij andere vertrouwenspersonen die hier wel ervaring mee hebben, te rade gaan.

* 5 Stappenplan Handelingsprotocol

Stap 1: Uitleggen rol vertrouwenspersoon

Leg – zo mogelijk al in het eerste contact - uit wat je rol als vertrouwenspersoon is en wat je wel en niet kunt betekenen voor de hulpvrager die een beroep op je doet.

Kernwoorden voor je rol:

Luisterend oor, informatie geven en meedenken.

Geheimhouding / vertrouwelijkheid aan de orde stellen

1. Je zegt toe dat je vertrouwelijk om gaat met wat de hulpvrager je vertelt. In principe hoort niemand daarvan, tenzij met toestemming van de hulpvrager.
2. Maar als je informatie krijgt over grote veiligheidsrisico's (voor de hulpvrager, zijn familie of voor anderen) dan moet je daarmee naar buiten om de betrokkenen te beschermen.
3. Zeg daarom nooit absolute geheimhouding toe. Wat je wel kunt beloven: ik kom eerst bij u voordat ik informatie over u aan anderen geef.

Als je een indruk wilt krijgen van mogelijke risico's

Probeer feiten en beleving van de hulpvrager uit elkaar te halen, Stel daartoe, als de hulpvrager zijn verhaal heeft verteld en er ruimte in zijn hoofd is voor een gesprek, vragen naar feiten, zoals bijvoorbeeld:

- ▶ Hebt u dit zelf gezien, hoe vaak hebt u dit gezien?
- ▶ Als u dit niet zelf hebt gezien, van wie hebt u dit gehoord?
Heeft hulpvrager u dit al vaker verteld? Hebben anderen u dit ook verteld?
- ▶ Waarom denkt u dat X radicaliseert / vertrekt / uit reist. Wat is er veranderd in zijn gedrag, in het contact met zijn/haar vrienden, in het contact met u?
- ▶ Hoe ziet zijn dag er nu uit, hoe was dat drie maanden geleden?
- ▶ Wanneer heeft X u voor het laatst gebeld of ge-sms't uit Syrië?
- ▶ Om hoeveel geld heeft uw kind dat is uitgereisd u gevraagd?

NB: Zet Stap 2 en 3 alleen als je in je contacten met een hulpvrager informatie hoort die kan wijzen op grote veiligheidsrisico's waardoor jij meent dat je de informatie die je hebt, met anderen moet bespreken (politie, gemeente, e.d.)

Stap 2: In gesprek over het verstrekken van informatie aan een ander

- ▶ Leg uit vanwege welke veiligheidsrisico's je vindt dat het noodzakelijk is dat bepaalde informatie naar 'buiten' gaat, wie die informatie moet hebben en om welke informatie het gaat
- ▶ Vraag om een reactie. Wat vindt de hulpvrager er van? Ziet hulpvrager ook de noodzaak ervan?
- ▶ Ga in gesprek. Gaat de hulpvrager misschien liever zelf de informatie geven, zo ja wil hulpvrager dan dat jij daar bij bent?
- ▶ Stel vast of je toestemming hebt voor het delen van de informatie. Leg vast van wie je toestemming hebt gekregen en waarvoor deze toestemming is gegeven.

Tips

Als er niet onmiddellijk hoeft te worden gehandeld: Geef de hulpvrager dan de tijd om na te denken over het gesprek. Geef hulpvrager nog niet meteen toestemming spreek dan af dat je er over een paar dagen nog eens op terug komt.

Bekijk of het mogelijk en gewenst is dat de hulpvrager aanwezig is bij het overleg dat je met anderen wilt voeren of bij het verstrekken van informatie. Openheid helpt over het algemeen bij het winnen en houden van vertrouwen.

NB: Zet Stap 3 alleen als je geen toestemming hebt gekregen voor het delen van informatie.

Stap 3: Maak een afweging als je geen toestemming krijgt

Is het je niet gelukt om toestemming te krijgen voor het verstrekken van informatie of het voeren van overleg met anderen, beoordeel dan of je moet zwijgen omdat je geen toestemming hebt, of dat het toch noodzakelijk is om te spreken. Maak de afweging aan de hand van de volgende vragen:

- ▶ Wat wil ik bereiken met het verstrekken van informatie / het voeren van overleg in verband met de veiligheidsrisico's?
- ▶ Is er geen andere manier om ditzelfde doel te bereiken?
- ▶ Heb ik voldoende geprobeerd om toestemming te krijgen?
- ▶ Hoe ernstig is de situatie / zijn de veiligheidsrisico's en hoe belangrijk is het in verband hiermee om te spreken?
- ▶ Als ik besluit om te spreken wie moet dan wat weten om de situatie te verbeteren of de risico's te beperken?

Tips

Maak de afweging bij Stap 3 nooit alleen. Vraag advies en voer overleg met het SMN en zo nodig met collega vertrouwenspersonen.

Als je besluit te spreken, beoordeel dan vooral ook wie echt iets met de informatie kan doen om de veiligheidsrisico's te beperken.

Leg stap 3 zorgvuldig vast in je dossier zodat duidelijk wordt hoe je tot de beslissing bent gekomen om te spreken of te zwijgen.

Wees zo mogelijk open richting hulpvrager – ook al heeft hulpvrager geen toestemming gegeven – over het feit dat je informatie hebt verstrekt of overleg hebt gevoerd.

* 6 Duidingskader radicalisering⁷

Hieronder volgt een handreiking bij het herkennen en duiden van radicalisering door:

1. het verhelderen van signalen die mogelijk een aanwijzing kunnen zijn voor(dreigende) radicalisering;
2. het stellen van controle vragen;
3. het weten op te sporen van bedreigende factoren of omstandigheden, die de situatie zorgelijker zouden kunnen maken.

Belangrijk voorafgaande aan gebruik van deze lijst is:

- Doe de duiding niet alleen: zoek contact met andere professionals, ouders of vrienden van de persoon waar u zich zorgen over maakt. Inventariseer of uw zorg gedeeld wordt, wat ervaren of zien zij?
- Pas op voor overhaaste, onterechte labels. Stel jezelf controlevragen.
- Ook als er geen sprake is van (dreigende) radicalisering kan een en een aantal signalen duiden op een zorgelijke situatie waarin iets moet gebeuren-ook als het niets met radicalisering te maken heeft.

ad 1: de signalen

Bij personen die in een proces van radicalisering zitten is vaak een aantal van de volgende mogelijke signalen van radicalisering te onderscheiden:

- Vervreemding en (zelf) uitsluiting: afstand nemen, persoonlijke relaties veranderen drastisch en contacten worden verbroken.
- Devotie en idealisme: verheerlijking van idealen, een ideale samenleving en het verlaten van instituties die deze idealen niet delen. Waar loopt hij of zijn warm voor?

⁷ Dit servicedocument is in samenwerking met het Kennis- en Adviescentrum Nuansa van het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Nederlands Jeugd Instituut opgesteld en is bedoeld voor instellingen uit onderwijs, jeugdzorg en welzijn.

- Bedreigingen en vijanden: benoemen van bedreigingen van “de vijand”. Waar is hij of zij tegen of bang voor?
- Privaat is publiek: er wordt geen onderscheid gemaakt tussen private normen en de publieke normen.
- Uiterlijke kenmerken en andere uitingsvormen: kleding, profielsite en alias dienen niet om hip te zijn, maar hebben een ideologisch statement.
- Onderlinge loyaliteit: de gedeelde ideologie of groepsidentiteit wordt belangrijk. Radicalisering is vaak een sociaal proces, een soort van “nieuwe familie”. Uitzondering hierop zijn eenlingen welke radicaliseren binnen een (zelfverkozen) isolement.
- Actiebereidheid: Is het onrecht of de bedreigingen dusdanig dat de persoon voelt dat hij tot actie moet overgaan en zijn bijdrage aan de “strijd” wil/moet leveren? Wordt geweld daarbij gerechtvaardigd of acties gelegitimeerd?

ad 2: controlevragen

Belangrijk is om als professional controlevragen te stellen:

- Kan het gaan om handelingen die lijken op radicale uitingen maar ook op iets anders kunnen duiden?
- Kan het gaan om radicale symbolen, leuzen en redeneringen die worden geuit zonder dat dit gedachtegoed of de ideologie ook wordt gedeeld?
- In hoeverre is er sprake van een ideologisch component? Of worden bepaalde argumentaties enkel provocerend gebruikt?
- Is het de eerste keer dat je dit gedrag of uiting waarneemt of heb je al eerdere, vergelijkbare ervaringen opgedaan? Is er sprake van gedragsverandering bij de persoon in kwestie?
- Ben jij de enige die ziet dat er sprake is van (geen) radicalisering, of kijken je collega's en professionals van andere instellingen die de jongere kennen, er ook zo tegen aan?
- Hoe verhoudt het waargenomen gedrag zich tot het aangehangen gedachtegoed? In welke mate beïnvloedt het denken het doen?

ad 3: bedreigende factoren

Naast de signalenlijst en bij behorende controlevragen kunnen bedreigende factoren rond het individu in kwestie—ook wel voedingsbodem genoemd—tevens de zorgelijkheid van signalen doen toenemen:

- slecht sociaal netwerk, isolatie of vervreemding;
- problematische identiteitsontwikkeling (bijv. eenzaamheid, gepest worden etc.);
- aanwezigheid van radicale personen in de directe omgeving;
- persoonlijke crises (bijv. scheiding, ontslag, conflicten en crises);
- frustrerende gebeurtenissen (bijv. integratieparadox);
- persoonlijke gebeurtenissen die leiden tot schaamte/schande;
- slechte schoolprestaties, werkloosheid, slechte arbeidsmarktkansen;
- psychische problematiek;
- drank en drugs.

en de professional?

Het contact met de persoon waarover zorgen zijn is het belangrijkste middel om deze zorgen, al dan niet gerelateerd aan radicalisering, te duiden. Die duiding is sterk afhankelijk van de aard van het signaal; hierbij kan het instrument Radicx (KPC-groep, 2010) behulpzaam zijn. Contact met andere professionals of ouders is bij de signaalbeoordeling belangrijk. Hierdoor wordt inzichtelijker of er wel of geen reden is tot zorg en of er sprake is van radicalisering. De combinatie van de signalenlijst, het contact met andere professionals, ouders en de jongere zélf, het in oogschouw nemen van beschermende en bedreigende factoren en de controlevragen kan een antwoord geven op vragen zoals: “Is de persoon zoekende of zich aan het oriënteren binnen een ideologie?” “Heeft hij of zijn sympathieën voor een radicale ideologie?” “Of zijn de uiting van idealen doorleefd in gedrag en communicatie?”

De professional moet zich er namelijk van bewust zijn dat signalen ook betrekking kunnen hebben religieuze orthodoxie, identiteitsdilemma’s of problemen in de privé omgeving van jongeren.

En tot slot: de eigen perceptie van professionals kan bovendien beïnvloed worden door de berichtgeving in de media, door het publieke debat, door persoonlijke ervaringen etc.

Meer lezen?

KPC-groep (2010) Radicx tool. Een meetinstrument bij radicalisering. Den Bosch, 2010.

* 7 Voorbeeld uitnodigingsbrief

Bijeenkomst/

Lokaal aan de slag tegen radicalisering

Beste ouder(s),

Het SMN nodigt u van harte uit voor de bewustwordingsbijeenkomst 'Lokaal aan de slag tegen radicalisering'.

Het SMN vindt het van groot belang dat de Marokkaanse gemeenschap ook lokaal niveau haar eigen weerbaarheid tegen radicalisering organiseert en hier in openheid over spreekt.

De Marokkaanse gemeenschap speelt in het voorkomen van radicalisering immers een cruciale rol. In dit kader organiseren het SMN en (naam lokale organisatie) een bewustwordingsbijeenkomst voor ouders.

Waar en wanneer?

U bent van harte welkom op (datum) van (tijd) tot (tijd) in (locatie) en (adres).
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met (naam contactpersoon lokale organisatie).

* 8 Opzet programma voorlichting

De voorlichtingsbijeenkomst wordt uitgevoerd in samenwerking met lokale zelforganisaties en netwerken met een verschillende achterban (moskee/buiten de moskee, man/vrouw, verschillende opleidingsniveaus). Ook de gemeente wordt bij de organisatie van de voorlichtingsbijeenkomst betrokken. Het programma is in beginsel hetzelfde voor vrouwen als voor mannen. Daarnaast wordt er rekening gehouden met het niveau van de deelnemers en de keuze voor een voorlichter. Op de voorlichtingsbijeenkomst komen de volgende onderwerpen aan de orde.

► Inleiding over opvoeding en radicalisering door een expert.

- Waar hebben we het over? De definitie, omvang van het probleem, context, oorzaken/factoren en signalen.
- Hoe verloopt het proces van radicalisering en wat zijn de gevaren en risico's?
- Wat is de rol van sociale media bij rekrutering en beïnvloeding?

► Inleiding door gemeente over de lokale aanpak op het gebied van radicalisering

- Wat doet gemeente/overheid en maatschappelijke organisaties in de preventie?
- Waar kan men terecht voor hulp?

► Wat is de Hulplijn en wat is de rol van de vertrouwenspersonen

- Wat is de rol, taak, bevoegdheid en verantwoordelijkheid van een vertrouwenspersoon.
- Waar ligt je ruimte en waar liggen de (wettelijke) grenzen?
- Met welke vragen, zorgen en signalen kun je bij de Hulplijn terecht?

19:00 – 19:30	Ontvangst met koffie en thee
19:30 – 20:00	Inleiding over radicalisering door een expert
20:00 – 20:20	Inleiding door gemeente over de lokale aanpak op het gebied van radicalisering
20:20 – 20:40	Presentatie Hulplijn en rol vertrouwenspersonen door SMN
20:40 – 21:30	Vragen, discussie en afsluiting

* 9 Draaiboek voorlichting

Dit draaiboek is een hulpmiddel om de voorlichting effectief te organiseren. De organisatie en de uitvoering van de voorlichting is een samenspel tussen drie partijen: de projectleider van de zelforganisatie, zoals het SMN (faciliterend), de vertrouwenspersonen (ondersteunend) en de lokale organisatie (uitvoerend).

Planning

- Plan ruim op tijd en leg de planning minstens twee maanden van te voren vast. Betrek daarbij en maak afspraken met de belangrijkste partners: de gemeente en de voorlichter over hun inhoudelijke bijdrage.
- Kies voor een dagdeel dat past bij de doelgroep. Houd daarbij voor zover mogelijk rekening met werk, momenten van gebed en met de kinderen die uit school komen.

Randvoorwaarden regelen

Zorg voor de volgende randvoorwaarden:

- een geschikte ruimte;
- technische ondersteuning zoals een laptop, projectiescherm en beamer;
- catering zoals koffie/thee en eventueel hapjes;
- kinderopvang tijdens voorlichting;
- honorarium externen.
- Bewaak je eigen grenzen. Het is belangrijk dat jij niet wordt meegezogen in de problemen, jij moet degene zijn die voorspelbaar, objectief en standvastig is.

Materialen

Zorg ervoor dat de materialen aanwezig zijn, bijvoorbeeld:

- programma en uitnodigingsbrief
- folders Hulplijn en evt. andere voorzieningen in de gemeente
- PowerPoint presentatie (na afloop).

Financiën

- Maak duidelijke afspraken met de freelancers over hun honorarium, de facturering en de manier van uitbetalen.

Vorbereiding

- Overleg samen met de gemeente en andere deskundigen tevoren over de inhoud van hun presentatie, het kennisniveau van de doelgroep en wijze van voorlichting;
- Bespreek wie de contactpersoon is vanuit de lokale organisatie die de werving doet en maakt duidelijke afspraken over de werving zoals soort en aantal deelnemers en de wijze waarop: mond te mond, flyer, indien nodig ook in eigen taal;
- Organiseer de verslaglegging op tijd, en houd rekening met de gehanteerde taal tijdens de voorlichting;
- Maak ruimte voor het tolken indien de deelnemers dat vragen;
- Maak afspraken met de organisatie over het maken foto's, duur pauze, toelaten van externe personen en journalisten etc.
- Bepaald wie de taken oppakt: catering, ontvangst, welkomstwoord, begeleiding van de bijeenkomst.

Uitvoering

- Nodig gastsprekers een half uur voor aanvang van de bijeenkomst uit;
- Check of alle materialen er zijn en of ze werken;
- Zorg voor catering en eventueel kinderopvang;
- Bied na de bijeenkomst gelegenheid om na te praten al dan niet onder het genot van een drankje/hapje;
- Geef een actieve rol aan ouders bij de voorlichting door vanaf het begin hen centraal te stellen, ze expliciet te vragen wat hun ervaringen zijn, met welke vragen zij zitten e.d.

Evaluatie en afronding

- Evalueer met elkaar over het verloop van de activiteit.
- Bespreek de inhoudelijke uitkomst met de gemeente en kijk of er een georganiseerd kan worden;
- Betrek de geleerde lessen bij de volgende voorlichting.
- Draag zorg voor de afhandeling van financiële zaken.

Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders, SMN